

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra Blízkého východu

Bakalářská práce

Martin Kalina

Katar a afghánská mírová jednání

Qatar and the Afghan Peace Talks

2023

Vedoucí práce:

Mgr. et Mgr. Jakub Koláček

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat svému vedoucímu Mgr. et Mgr. Jakubu Koláčkovi za jeho velkou pomoc s koncipováním mé práce, hledáním vhodných zdrojů a rovněž za dodávání inspirace k dalšímu bádání. Rovněž velmi děkuji své rodině a přítelkyni, bez jejichž podpory a klidného zázemí bych práci nemohl dokončit.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 8. 5. 2023

Martin Kalina

Abstrakt

Cílem práce je představení mírových jednání mezi Spojenými státy americkými a Tálibánem v katarském hlavním městě Dauhá během druhé dekády novodobého konfliktu v Afghánistánu. Vedle popisu uskutečněných jednání přibližuje charakter amerického úsilí a zájmu na vyřešení dlouhodobé války, rovněž vysvětluje složitost konfliktu v kontextu dalších zainteresovaných regionálních mocností. Zvláštní pozornost je věnována Kataru jakožto hostitelské zemi pro mírová jednání, která s podporou vlastních nerostných zdrojů a mediální síly zaujala svou současnou zahraniční politikou významné postavení v regionálním vývoji.

Klíčová slova: měkká síla, diplomacie, válka v Afghánistánu, Tálibán, USA, mírová dohoda

Abstract

The aim of the work is to introduce the peace negotiations between the United States of America and Taliban in the Qatari capital Doha during the second decade of the modern conflict in Afghanistan. In addition to describing the negotiations that took place, it approximates the nature of US efforts and interest in resolving the long-term war and also explains the complexity of the conflict in the context of other involved regional powers. Special attention is paid to Qatar as the host country for the peace negotiations which with the support of its own mineral resources and media power has taken via its current foreign policy important position in regional development.

Keywords: soft power, diplomacy, war in Afghanistan, Taliban, USA, peace agreement

Obsah

Úvod.....	6
1 Kontext konfliktu v Afghánistánu a jeho regionální aktéři	9
1.1 Afghánistán.....	9
1.2 Írán.....	10
1.3 Saúdská Arábie	12
1.4 Pákistán.....	13
1.5 Katar	15
2 USA, Katar a cesta k afghánskému míru	18
2.1 Americká vize k roku 2014 a její důsledky	19
2.1.1 Tálibán a kancelář v Dauhá	20
2.1.2 Americká diplomacie v úzkých.....	23
2.1.3 Změny a plány pro období po roce 2014.....	28
2.2 Hledání nových cest a návrat do Dauhá	30
2.2.1 Murree a Kábul.....	30
2.2.2 Trumpova administrativa a jednání v Dauhá	31
2.2.3 Mírová dohoda	34
Závěr	36
Použitá literatura	38
Primární zdroje	38
Sekundární zdroje	42

Úvod

USA po 20 letech vojenského konfliktu definitivně stáhly své poslední vojáky z afghánské půdy, čímž otevřely dveře hnutí Tálibán k opětovnému zisku moci. Dokud USA se svými koaličními partnery udržovaly v Afghánistánu aktivní vojenskou přítomnost, zdálo se, že není možné výrazněji změnit poměry sil a vládu v zemi. Bez jasně stanovených cílů a důvodu ovšem nelze bojovat donekonečna.

Přestože se Tálibán za uplynulých 20 let vryl západní společnosti do paměti jako jeden z hlavních nepřátel v rámci boje proti terorismu, nebylo tomu tak vždy. Dlouhodobý protivník vzešel z dob mudžahedínského odboje proti afghánskému komunistickému režimu a silám SSSR. Oproti jeho pozici ve 21. století se jeho představitelé nacházeli v očích USA jako důležití spojenci za probíhající studené války. 90. léta 20. století ale znamenaly rapidní změnu. Po odchodu sovětských vojsk nenastal v Afghánistánu klid, ba naopak vypukla krvavá občanská válka mezi mudžahedínskými frakcemi, ze kterých vzešel ambiciózní Tálibán jako nová vládnoucí síla. Tato událost by nemusela být vnímána negativně, kdyby se nevyskytl problém v činnosti Tálibánu. Ten začal poskytovat afghánskou půdu militantním skupinám, jako byla al-Káida.

Americká přítomnost v regionu, podpora Izraele a tvrdé západní sankce vyvolaly v islámských ultrakonzervativních extrémistických kruzích odpor sahající po mocné zbrani jménem terorismus. Zde si můžeme jmenovat tři klíčové události, které změnily chod moderních dějin. 26. února roku 1993 došlo v garážích newyorského World Trade Center k výbuchu bomby, která měla za následek 6 mrtvých a kolem 1000 zraněných. 7. srpna roku 1998 došlo u americké ambasády v keňském Nairobi k mohutné explozi mající za následek smrt více než 200 lidí a přes dalších 4000 zraněných. Po těchto událostech přišla třetí, nejnámější událost. 11. září roku 2001 se vrylo do historie jako dosavadní největší teroristický útok. Na severovýchodě USA tehdy nalezlo smrt 3000 lidí, což znamenalo pro americkou vládu důvod k válce. V říjnu roku 2001 byla zahájena operace *Enduring Freedom*. Mohutná invaze sil USA a následně dalších spojenců do Afghánistánu přinesla bleskový pád vlády Tálibánu, ale nikoliv jeho úplnou porážku. Od invaze ovšem neuplynula ještě ani dekáda, když se na americké straně začaly výrazněji ozývat hlasy volající po diskusi.

Práce se dělí na dvě kapitoly. První kapitola bude soustředěna vedle Afghánistánu na vybrané státy v regionu a jejich vztah k hnutí Tálibán, k čemuž nám poslouží mocnosti Saúdská Arábie, Pákistán a Írán.

Volba těchto států spočívá v jejich vazbě na afghánský konflikt vzhledem k vlivu, který mají na afghánskou společnost a politickou scénu, s čímž souvisí obtížnost v hledání stabilizačních prvků. Na teoretické bázi si pokusíme vyložit komplikovanost týkající se afghánské politiky v průběhu konfliktu a změny postojů jednotlivých vlád, včetně těch zahraničních. Současně si představíme Katar a jeho současnou politiku reprezentovanou Tamímem bin Ĥamadem Ál Tháním, která se stala klíčovou pro dohodu mezi Tálibánem a USA.

V druhé kapitole se zaměříme na samotný vývoj mírových procesů, u kterých bude kladen důraz na americkou stranu a její roli nejen ve válce v Afghánistánu. Představíme si postupy administrativ Baracka Obamy a Donalda J. Trumpa a další regionální souvislosti, kterým musely na cestě k míru čelit. Pokusíme se na tomto případu ukázat komplexnost afghánské otázky z pohledu USA, kterým zabralo celou dekádu hledání rozuzlení pro stále méně podporovaný středoasijský konflikt. Prostor zde bude věnován místním vlivům (zejména Pákistánu), které přispěly ke konci konfliktu, jaký dnes známe.

V návaznosti na jednání si představme politiku zastávanou současnou katarskou vládou, která přinesla potřebný podnět pro zahájení hlavních mírových jednání v Dauhá. *Soft power*, pojem zavedený a popsáný americkým politologem Josephem Nyeem, představuje oproti *hard power* prosazování své vůle vedoucí k posílení postavení bez použití hrubé síly. Význam fenoménu *soft power* vzrostl po druhé světové válce v období rozsáhlých demografických změn ve světě, jejichž charakteristika spočívá zejména v úpadku tradičních vojenských mocností v podobě Německa a Japonska a vypuknutí tzv. „studené války“ mezi Východem a Západem. *Soft power* je prosazována právě u států, které nejsou schopny či nepotřebují fungovat ve světě jako vojenská mocnost nebo není armáda primárním zdrojem jejich moci, ale naopak mohou přinést důležitý význam skrze obchodní příležitosti, rozvinutý průmysl nebo nerostné bohatství.¹

Vedle zúčastněných států je rovněž nezbytné věnovat pozornost i hnutí Tálibán, u kterého musíme vnímat jeho vnitřní diverzitu, což mělo silný vliv na vývoj mírových jednání. Z důvodu jeho rozsáhlé struktury nebude součástí práce zmapování jeho hlubšího větvení. Mluvíme-li ovšem o stěžejní otázce vlivu tohoto dělení na mírová jednání, představíme si základní rozdíly v nejvyšších kruzích Tálibánu, které jsou v souvislosti s touto problematikou často opomíjeny či nedostatečně interpretovány.

¹Nye, Joseph S. "Soft Power." *Foreign Policy*, no. 80 (1990): 153–71. <https://doi.org/10.2307/1148580>.

Materiál použitý pro přiblížení celého konfliktu bude vycházet zejména z odborné literatury. Informace k samostatné části zaměřené na konkrétní jednání budou čerpány převážně z článků světových médií a dostupných memorand. Odborná literatura vychází z anglofonního prostředí a je kombinací zdrojů z jedné strany od zahraničních odborníků sledujících vývoj regionu a z druhé strany od místních autorů, kteří svou osobní zkušeností přispívají k zákulisnímu poznání těchto událostí. Mediální články použity pro tuto práci jsou psány převážně opět v angličtině, ovšem jsou doplněny o některé články napsané v arabském jazyce.

S ohledem na zachování co největší objektivnosti je důležité zmínit, že některé informace pocházející zejména z médií není možné vícero ověřit a jsou dohledatelné pouze v omezeném množství zdrojů. Je proto nezbytné pohlížet na různá prohlášení, která se k jednáním vztahují, více s nadhledem a vnímat jejich možný propagandistický charakter.

Předem zdůrazňuji fakt, že práce bude zaměřena bezprostředně na užší pohled USA spojený s jednáními zprostředkovaná Katarom, a pro hlubší kontext i uvedeným Pákistánem. Vzhledem k velkému množství oficiálních i neoficiálních jednání a náročnosti problematiky budeme sledovat vývoj právě na těchto subjektech, přestože řada jednání proběhla v zemích, jako jsou Saúdská Arábie, Spojené arabské emiráty, Čína či Rusko.

Transkripce arabského písma do latinky

Na závěr bych chtěl zmínit základní pravidla pro transkripci arabského písma do latinky, kterými se tato práce bude řídit. Nejprve bych uvedl znělou faryngeální frikativu 'ajn, která se do latinky přepisuje jako ' . Za příklad si můžeme uvést jméno 'Omar.

Oproti češtině má arabský jazyk rovněž své emfatické protějšky v souhláskách t, d, s, z, které se do latinky přepisují jako ṭ, ḍ, ṣ, ḏ. Jako příklad jména s emfatickou souhláskou si zmiňme jméno Ṭajjab.

Další odlišnost představuje souhláska h, která má v arabštině svůj hrdelní protějšek ḥ, například jméno Ḥamad.

Výjimku v zápisu budou tvořit ustálená jména v českém jazyce, jako jsou například Saúdská Arábie, al-Káida nebo varianty jména Muhammad, jejichž přepis do latinky nebude ze zmíněných pravidel vycházet. Zápis dlouhých samohlásek á, ú, í zůstane stejný jako v českém jazyce.

1 Kontext konfliktu v Afghánistánu a jeho regionální aktéři

Válka v Afghánistánu jakožto prvek nestability měla přesah i do dalších států regionu. Promítaly se zde snahy o rozšíření vlivu, upevnění státní ideologie, vyřešení etnických problémů, získání nových spojenců či obsazení nových území. Vzhledem k přítomnosti mocností obklopující a dlouhodobě ovlivňující chod Afghánistánu představoval afghánský konflikt mnohem komplikovanější skutečnost nežli pouhý střet Západu se strůjci 11. září a Tálibánem.

1.1 Afghánistán

Slovy bývalého afghánského prezidenta Ĥámida Karzaje, Tálibán pro mnohé znamenal naději pro lepší budoucnost. Z těchto důvodů sám Karzaj přispěl Tálibánu financemi a zbraněmi, které měl uschované poblíž Kandaháru. Přestože byl Tálibán obecně vnímán pozitivně, zanedlouho po zisku vlády nad Afghánistánem se začala karta obracet. Dle Karzaje měly největší vliv na změnu Tálibánu pákistánská rozvědka a později al-Káida, na jejíž strategii ohledně vedení světového džihádu Tálibán přistoupil, čímž se sám předurčil jako cíl pro budoucí mezinárodní hněv.²

Karzaj se postupem času stal jedním z hlavních odpůrců Tálibánu. Světová hrozba, která se v Afghánistánu začala rodit, ale zůstala bez větších zásahů ze strany USA. Administrativa Billa Clintona naopak začala s Tálibánem jednat a dodávat humanitární pomoc za účelem uklidnění situace před zahájením plánované výstavby ropovodu z Turkmenistánu do Indie.³

11. září roku 2001 mnohým ze západních politiků ukázalo, jaké nebezpečí se na území Afghánistánu celá léta formovalo. Pro bleskovou odpověď Západu se ale vynořily zásadní komplikace. Státy NATO v čele s USA nebyly připraveny na jednotné vedení války. Primární problém spočíval dle diplomatů z hlavních evropských mocností v přílišné aroganci ze strany USA, které dalším mocnostem vyjma Velké Británie neumožnily větší zapojení do organizování vojenské operace.⁴ Tálibán ale i přes kooperační problémy Západu nebyl schopen bezprostředně po invazi čelit zahraničním silám. Nicméně značné nedostatky ve vedení protiteroristické operace nechaly Tálibánu prostor pro reorganizaci, svolání zkušených bojovníků a zajištění finanční a materiální podpory.⁵

²Rashid, Ahmed. In *Descent into Chaos: How the War against Islamic Extremism Is Being Lost in Pakistan, Afghanistan and Central Asia*, 13–14. London: Allen Lane, 2008.

³Rashid, *Descent into Chaos*, 15.

⁴Ibid, 65-66.

⁵Ibid, 240-261.

Jak si ukážeme později, Pákistán představoval hlavní oporu pro velení Tálíbánu, které se mohlo uchýlit na jeho území a sledovat další vývoj konfliktu. V prvních letech americké přítomnosti nedocházelo k vydávání vůdců Tálíbánu Američanům, kteří navíc i přes protesty Karzaje soustředili pozornost spíše na arabské aktéry zodpovědné za protizápadní terorismus. Tálíbán se díky západním strategickým mezerám nakonec dostal do takové fáze, která mu umožnila vést rozsáhlé vojenské ofenzivy, což do budoucna představovalo jeden z hlavních problémů pro mírová jednání.

Sílicí pozice Tálíbánu nutila afghánské vlády Ĥámida Karzaje a Ašrafa Gháního v průběhu konfliktu spoléhat na pomoc ze zahraničí, která nebyla synchronizovaná. Nebylo tak možné vytvořit jednotnou protitálíbánskou kampaň. K těmto komplikacím se přidalo i odlišné vnímání Tálíbánu mezi samotnými členy afghánské vládnoucí elity. Svou roli pravděpodobně sehrál jejich vlastní původ, neboť politici nepaštunského původu Tálíbán kritizovali, zatímco vládnoucí špičky s paštunským původem se většinou buď směrem k činnosti Tálíbánu nevyjadřovaly nebo s ním častokrát sympatizovaly.

1.2 *Írán*

S revolucí roku 1979 a nástupem islámské, tradicionalistické vlády v Íránu se začala psát nová etapa dějin nejen pro samotný Írán. Na základě této události a přetrvávajícího islamistického odporu vydalo téhož roku sovětské velení rozkaz k invazi do Afghánistánu, v té době svého satelitního státu, aby podpořilo pozici komunistické vlády v Kábulu. Kdybychom hledali společné cíle a nepřátele pro Írán a Saúdskou Arábii, našli bychom je právě v Afghánistánu během sovětské intervence. Komunismus představoval ideologii, které tradicionalistické kruhy odmítaly ponechat v Afghánistánu prostor. Sovětským silám se postavily na odpor mudžahedínské oddíly, které se staly hlavními cíli pro íránskou a saúdskou podporu.⁶ Zde nám ale shody v podpoře pomalu vyprchaly, a naopak došlo k položení základů konfliktu v období po odchodu sovětských vojsk.

Írán svou pomoc směřoval k méně početným šíitským Hazárům, což vzhledem k jejich slabému postavení znamenalo značnou nevýhodu. Íránské spoléhání na Hazáry, a později na další persky hovořící etnika, přineslo neúspěch, což dovedlo Írán roku 1993 k podpoře exilové vlády prezidenta tádžického původu Borhánuddína Rabbáního (z. 2011).⁷

⁶Rashid, Ahmed. In *Taliban: The Story of the Afghan Warlords ; Including a New Foreword Following the Terrorist Attacks of 11 September 2001*, 197. London: Pan Books, 2001.

⁷Rashid, *Taliban: The Story*, 200.

Změna nastala s nástupem vlády Tálíbánu roku 1996. Tálíbán začal podporovat íránské skupiny zaměřené proti íránské šíitské vládě. V této souvislosti se dokonce objevily informace o angažování se Pákistánem v podpoře těchto skupin, jehož cílem bylo rovněž sesazení íránské vlády. Po jejím pádu měla nastoupit pro-tálíbánská vláda, ovšem ve většinově šíitském Íránu bylo toto těžko realizovatelné.⁸ Íránská vláda se rozhodla zapojit do boje proti Tálíbánu podporou militantů operujících v Afghánistánu, a to konkrétně alianci pod vedením Tádžika Ahmada Šáha Mas'úda.⁹ Z tohoto hlediska by ale nebylo přesné, pokud bychom věnovali veškerý prostor jen válečnému úsilí. Vyskytly se i snahy o diplomatická jednání, jelikož nestabilita v Afghánistánu přesahovala v důsledku nárůstu extrémismu a obchodu s drogami do celého regionu. Výsledky jednání ale nebyly úspěšné, ba naopak končily dokonce tak neslavně jako roku 1988 v Mazár-e Šeríf, kdy Tálíbán povraždil delegaci íránských diplomatů.¹⁰

Síla Tálíbánu rostla a z Pákistánem se stal jeho nebezpečný sponzor. USA nezbylo nic jiného než spolupracovat s Íránem, který se pokusil využít příležitost a ukázat se jako klíč pro stabilitu v regionu. Íránský prezident Mohammed Chátamí (vláda 1997-2005) navíc roku 1999 navštívil Saúdskou Arábii, kolébku sunnitského wahhábismu šířeného i do Afghánistánu, které Tálíbán svou aktivitou „přerostl přes hlavu“, o což se postarali převážně saúdští disidenti (například Usáma bin Ládín). Cílem této návštěvy bylo projednání hrozeb přicházejících z Afghánistánu.¹¹

Po pádu vlády Tálíbánu roku 2001 učinil Írán kroky směřující k navázání vztahů s novou afghánskou vládou. Írán tímto hodlal zajistit stabilitu a vytvořit opozici vůči přítomnosti zahraničních sil v Afghánistánu, účelově označovaných zejména od dob íránského prezidenta Maḥmúda Aḥmadínežáda (vláda 2005-2013) za důvod nárůstu extrémismu. Aḥmadínežád proto plánoval rozsáhleji posílit spolupráci s jižními státy Střední Asie kvůli dosažení vlastní obranyschopnosti. Aby mohl dosáhnout těchto plánů, byl Írán s postupem času ochoten spolupracovat ohledně regionální stability a rozvoje s afghánskou vládou zahrnující případné zástupce hnutí Tálíbán, pokud by Tálíbán zastával ve vládě jen formální pozici.¹² Vše tedy záviselo na tom, s kým a za jakých podmínek by se íránská vláda dokázala dohodnout.

⁸Ibid, 203.

⁹*Ahmad šáh Mas'úd* byl jedním z předních mudžahedínských vůdců. V 80. letech během sovětské okupace se aktivně zapojil do bojů proti okupačním silám. V 90. letech patřil se Severní aliancí mezi hlavní nepřátele a kritiky hnutí Tálíbán. Kvůli reálným obavám z možné spolupráce se západními silami byl na něj spáchán 2 dny před 11. zářím atentát, kterému podlehl. Putz, Catherine. 'Ahmad Shah Massoud: An Afghan Napoleon'. Online magazine. The Diplomat, 29 September 2021. <https://thediplomat.com/2021/09/ahmad-shah-massoud-an-afghan-napoleon/>. (accessed January 26, 2022).

¹⁰Barzegar, Kayhan. 'Iran's Foreign Policy in Post-Taliban Afghanistan'. *The Washington Quarterly* 37, no. 2 (3 April 2014): 123-124.

¹¹Rashid, *Taliban: The Story*, 205.

¹²Barzegar, Kayhan, *Iran's Foreign Policy*, 119-137.

Negativní pozornost na afghánské dění strhl vzestup Islámského státu (IS-K) mezi lety 2017 a 2018, který ztratil pozici v syrsko-iráckém prostředí a nové útočiště s pomocí některých místních radikálních buněk našel v Afghánistánu. Podle íránské vlády představoval oproti Tálibánu závažnější hrozbu ohrožující zejména šíitské menšiny na afghánské půdě. Z jeho přítomnosti bylo obviněno americké vedení, jenž tímto krokem mělo sledovat obhájení své vojenské přítomnosti na nestabilní půdě. Vedle obviňování USA bylo rovněž poukázáno na Saúdskou Arábii, která měla dle Teheránu využít IS-K jako prostředníka k šíření svého vlivu.¹³

1.3 Saúdská Arábie

Na příkladu Íránu jsme si ukázali jeho společný zájem se Saúdskou Arábií podpořit protisovětský odboj. Také jsme si zmínili vedený souboj s cílem šíření vlivu v Afghánistánu skrze různé prostředníky. Zatímco Írán podporoval Hazáry, posléze další perská etnika, a nakonec hledal spojence v Borhánuddínu Rabbáním, Saúdská Arábie soustředila obrovské finanční a materiální prostředky na podporu početných skupin sunnitských Paštunů, kteří se stali alfou a omegou hnutí Tálibán. Ve prospěch Saúdské Arábie hrál i fakt, že Írán disponoval jen omezenými prostředky kvůli izolaci a sankcím USA po irácko-iránské válce.¹⁴

S 11. zářím přišel zvrát v podpoře hnutí Tálibán. Teroristický útok přidělal vrásky zejména saúdské vládě, jelikož se mimo financování tohoto teroristického aktu přímo účastnilo i 15 občanů Saúdské Arábie z celkového počtu 19 únosců. Ze zbylé čtveřice byl 1 muž z Libanonu, 2 muži ze Spojených arabských emirátů a posledním únoscem byl třiatřicetiletý Egyptan Mohamed 'Atťá, hlava celé speciálně vycvičené skupiny.¹⁵

Oficiální odmlčení od Tálibánu ale trvalo jen pár let, jelikož Saúdská Arábie musela obnovit dlouhodobou snahu o vliv v Afghánistánu. O několik let později přišel další značně ovlivňující zlom vztahů s Tálibánem, kdy s dozníváním událostí arabského jara z roku 2011 a nástupem Tamíma bin Ĥamada na katarský trůn začala růst důležitost Kataru i v afghánské otázce, což začalo ubírat na významu Saúdské Arábie. Ta se na svou obranu uchýlila k politice soustředěné na narušení katarské zahraniční politiky a zdiskreditování Kataru jakožto podporovatele teroristických skupin.¹⁶ Této rétorice přispělo i prohlubující se rozvazování vztahů mezi Saúdskou Arábií a Tálibánem, jenž dle saúdské vlády nedostatečně prosazoval její vliv a zájmy

¹³Akbarzadeh, Shahram, and Niamatullah Ibrahim. 'The Taliban: A New Proxy for Iran in Afghanistan?' *Third World Quarterly* 41, no. 5 (3 May 2020): 764–82. <https://doi.org/10.1080/01436597.2019.1702460>.

¹⁴Rashid, *Taliban: The Story*, 198.

¹⁵Hoffman, Bruce. 'Rethinking Terrorism and Counterterrorism Since 9/11'. *Studies in Conflict & Terrorism* 25, no. 5 (September 2002): 308–309. <https://doi.org/10.1080/105761002901223>.

¹⁶Ramani, Samuel. 'What's Behind Saudi Arabia's Turn Away From the Taliban?' News. *The Diplomat*, 7 September 2017. <https://thediplomat.com/2017/09/whats-behind-saudi-arabias-turn-away-from-the-taliban/>. (accessed March 27, 2022).

v oblastech, co se zejména saúdsko-iránského soupeření týče. Aby se ale z Afghánistánu nevypañil veškerý saúdský vliv, museli Saúdové doufat v navázání spojení s afghánskou vládou. Vzhledem k tomu, že by afghánská vláda a Saúdové sdíleli společného spojence v podobě USA, mohlo se jednat o dobrý krok ohrožující Tálibán. Ze stejného důvodu ale hrozila komplikace vývozu saúdské ideologie do Afghánistánu, se kterou by mohli mít Američané problém.

Nicméně, fenomén nízké podpory pro saúdskou vládu ze strany afghánských militantních skupin bychom našli již počátkem 90. let během irácké invaze do Kuvajtu. Přestože Saúdská Arábie svou pomocí v 80. letech významně pomohla afghánským mudžahedínům v boji proti sovětským vojskům, doplatila na nedostatky ve své ideologicky upozaděné zahraniční politice, což v konečném důsledku znamenalo ze strany mudžahedínů větší podporu pro silný Irák Saddáma Husajna, jakožto přijatelnějšího partnera.¹⁷

1.4 Pákistán

Pákistán dlouhodobě vynakládá úsilí na udržení vlivu v Afghánistánu z důvodu geografických a etnických problémů zapřičiněných rozdělením území Afghánistánu a tou dobou ještě neexistujícího Pákistánu Durandovou linií roku 1893.¹⁸ Výraznější potíže s vlastní existencí přišly roku 1947 na základě britského *Indian Independence Act*.¹⁹ Nové uspořádaní mělo za důsledek vznik nezávislých dominií Indie a Pákistánu z původní Britské Indie. Obě dominia měla mezi sebou řadu neshod, které od počátků jejich nezávislosti přinášely vzájemnou nevráživost. Kromě tohoto problému s Indií se ukázala rovněž komplikace v rámci samotného Pákistánu, který se ve svůj neprospěch dělil na východní a západní část. Spory mezi východním a západním celkem se vyřešily roku 1970, kdy se s podporou Indie odtrhl východní celek a vznikl stát Bangladéš. Problémy Pákistánu ale zdaleka nekončily. Další území zhoršující vztahy mezi Pákistánem a Indií bylo Kašmír s většinovou muslimskou populací, které si k nelibosti Pákistánu Indie rovněž nárokovala.²⁰ Západní soused Afghánistán rovněž nepředstavoval klidné vody. Pákistán si zde kladl nárok na zmíněná paštunská území. Afghánistán se v tomto střetu snažil zdiskreditovat Pákistán odmítnutím jeho přijmutí do OSN.²¹ Pákistán se tak nacházel ve velmi obtížné pozici znamenající skutečné existenční problémy. Pád monarchie

¹⁷Rashid, *Taliban: The Story*, 199.

¹⁸Maley, William. In *The Afghanistan Wars*, 68. Houndmills, Basingstoke, Hampshire ; New York: Palgrave, 2002.

¹⁹Maley, *The Afghanistan Wars*, 67.

²⁰Ibid, 67-68.

²¹Ibid, 68.

v Afghánistánu a nástup komunismu doprovázeného ideologickými boji ovšem znamenal pro Pákistán nové příležitosti.

Během 70. a 80. let 20. století, ke kterým se pojí tyto změny, se mnoho afghánských islámských tradicionalistů rozhodlo utéct do sousedního Pákistánu. Ten tak mohl těžit ze své role poskytovatele útočiště, a hlavně získal afghánské spojence proti kábulské vládě. Pro Pákistán nebylo ovšem reálné přímo participovat na afghánském území. Musel spoléhat na šíření své agendy zpoza hranic, což pro kýžený výsledek vyžadovalo dlouhodobé úsilí. Tyto snahy o ovlivňování dění v Afghánistánu se tudíž objevily i během posledního konfliktu, kdy se celý proces známý z 80. let zopakoval.

Nadešel ovšem čas, kdy se afghánská vláda obrátila přímo na pomoc Pákistánu, do té doby označovaného za hlavního podporovatele Tálíbanu. Necelý půlrok po vítězství v prezidentských volbách přesvědčil nový afghánský prezident Ašraf Ghání pákistánské vedení o nebezpečí, které pramenilo z pákistánského laxního přístupu k afghánské krizi. Ghání na návštěvě Pákistánu v listopadu roku 2014 vyjádřil obavy z ohrožení, ne-li přímo sesazení afghánské vlády, čímž by hrozila Afghánistánu občanská válka s těžko přehlednou situací. Pákistán se na základě těchto podnětů rozhodl vyzvat Tálíban, aby započal mírová jednání s afghánskou vládou.²² Postoj Tálíbanu k jednáním ale nebyl jednotný, navíc Pákistán držel vliv jen nad umírněnými Táliby. Radikální frakci Tálíbanu tak nic nebránilo v zahájení jarní ofenzívy roku 2015, a tím zkomplikovat jakékoli mírové pokusy.²³ Jedna z teorií na ukončení bojů se opírala o potřebu přesvědčení umírněných skupin Tálíbanu, aby spojily síly společně s vládou v Kábulu. Tímto krokem by se z jedné strany daly ukončit vzájemné spory o vládu v Afghánistánu a z druhé strany by mohli umírnění Tálibové pomoci identifikovat radikální bojovníky Tálíbanu, kteří odmítli přijmout afghánskou vládou podporované mírové plány, které navrhovaly USA.²⁴

Přestože se do Pákistánu vkládaly naděje na pomoc pro alespoň částečné rozřešení krize, vyskytly se i obavy. Padala podezření na Pákistán z využití svého postavení a moci s cílem vyvinout tlak na hnutí Tálíban, aby uzavřelo s afghánskou vládou dohodu, čímž by se ze strany afghánské vlády ukázala větší odevzdanost do rukou Pákistánu než vlastní schopnost přímo jednat s Tálíbanem. Pákistán navíc nepodporoval vojenské operace proti afghánskému Tálíbanu

²²Al-Jazeera. 'Afghan Leader Makes Historic Pakistan Visit'. News, 14 November 2014.

<https://www.aljazeera.com/news/2014/11/14/afghan-leader-makes-historic-pakistan-visit>. (accessed March 28, 2022).

²³Al-Jazeera, and Reuters. 'Taliban Launches Spring Offensive in Afghanistan with Attack on US Base'. News. Al-Jazeera America, 24 April 2015. <http://america.aljazeera.com/articles/2015/4/24/taliban-rocket-attack.html>. (accessed March 17, 2022).

²⁴Sheikh, Mona K., and Maja T. J. Greenwood. In *Taliban Talks: Past, Present and Prospects for the US, Afghanistan and Pakistan*, 24–25. Copenhagen: Danish Institute for International Studies, DIIS, 2013.

a před jednáními v Murree, které budou představeny níže, se moc neangažoval v řešení situace, dokud se nestal vlivným prostředníkem při mírových rozhovorech. Podobně tomu bylo i se zmíněnou potřebou sjednocení představitelů Tálibánu v jejich názorech, ale postoj Pákistánu tomu svou vlažností příliš nenavědčoval. Pokud by se navíc afghánská vláda rozhodla více zapojit do přímého jednání s Tálibánem, musel by tyto kroky probrat s Pákistánem, jenž by v případě souhlasu musel ustoupit od svého vlivu nad celým mírovým procesem.²⁵ Naneštěstí pro Gháního Afghánci nepřijímali jeho svěřením afghánské budoucnosti do rukou Pákistánu, které mu vyneslo rapidní zhoršení podpory od obyvatel.²⁶

1.5 Katar

Současný emír Tamím bin Ĥamad je členem dynastie *Ál Thání*, která v 19. století za vlády bahrajnské dynastie *Ál Chalífa* působila v Kataru jako výběrčí daní. První zlom nastal roku 1868, kdy Muhammad bin Thání získal na základě smlouvy s britskou správou v čele s *chargé d'affaires* Sirem Lewisem Pellym vládnoucí monopol v Kataru a nezávislost na bahrajnské dynastii *Ál Chalífa*.²⁷ Katar nadále zůstal pod vlivem britské správy a neměl pozici pro vedení vlastní zahraniční politiky.²⁸ Šajch 'Abdulláh bin Džásim bin Muhammad *Ál Thání* roku 1916 podepsal s britským *chargé d'affaires* Sirem Percym Coxem novou dohodu. Tímto se jako další šajchové na východním pobřeží Arabského poloostrova zavázal k potlačování obchodu s otroky, pirátství a udržování námořního míru. Na oplátku Britové smlouvou slíbili výhody a výsady pro spřátelené šajchy, ovšem byli to právě Britové, kdo měl nadále v regionu hlavní slovo.²⁹ Úplné samostatnosti se Katar dočkal až v roce 1971 podepsáním smlouvy mezi Chalífou bin Ĥamadem *Ál Tháním* (z. 2016) a Velkou Británií, aniž by Katar musel vést válku za svobodu. Jednalo se o krok Britů, kteří naplánovali své úplné stažení z této oblasti, čímž rovněž začal pro čerstvě osamostatněný Katar boj o přežití.³⁰

Slovy Davida B. Robertse, odborníka na záležitosti Arabského poloostrova, Katar svou politikou reaguje na geografickou situaci, kdy je jeho západní hranice obklopena Saúdskou Arábií a na východě sdílí moře s další velmocí, Íránem. Kvůli větší bezpečnosti hrají pro Katar důležitou roli od 90. let minulého století USA, kdy byly na jeho území přemístěny americké

²⁵Rubin, Barnett. 'Afghanistan Peace Hinges on Pakistan'. News. Al-Jazeera, 10 January 2016. <https://www.aljazeera.com/opinions/2016/1/10/afghanistan-and-the-taliban-need-pakistan-for-peace>. (accessed March 30, 2022).

²⁶Rashid, Ahmed. 'Pakistan's Credibility Is on the Line'. News. Al-Jazeera, 6 March 2016.

<https://www.aljazeera.com/opinions/2016/3/6/afghan-peace-talks-pakistans-credibility-on-the-line>. (accessed April 9, 2022).

²⁷Zahlan, Rosemarie Said. In *The Creation of Qatar*, 1st ed., 42–44. London: Croom Helm, 1979.

²⁸Zahlan, *The Creation of Qatar*, 143.

²⁹Ibid, 144-147.

³⁰Ibid, 111-112.

síly z důvodu irácké invazi do Kuvajtu roku 1990. Koaliční jednotky jsou zde dodnes přítomny zejména na strategicky významné letecké základně al-Udeid, která představuje důležité zázemí pro operace všeho druhu v tomto regionu. Aby se ale Katar vyhnul přímé závislosti na podpoře z USA, udržuje mimo další státy v regionu vztahy i s islamistickými uskupeními od severní Afriky po oblasti střední Asie, kam můžeme zařadit pro nás stěžejní hnutí Tálibán.³¹

Situace ohledně katarské zahraniční politiky se začala výrazně měnit v letech po roce 2001. Al-Káida, jakožto strůjce útoku, se pro USA stala úhlavním nepřítelem. Jen stěží by ale Tálibán a al-Káida mohly fungovat na takto vysoké úrovni přesahující daleko za hranice Afghánistánu, kdyby se jim nedostávalo takové podpory převážně z bohatých států Arabského poloostrova. 11. září a obavy z důsledků ale znamenaly důvod, proč se tradiční mecenáši ze Saúdské Arábie, Spojených arabských emirátů nebo Kataru odvrátili od hnutí Tálibán, a naopak finančně i vojensky podpořily intervenci NATO. Podle informací poskytnutých samotným Tálibánem se v letech po zahájení invaze do Afghánistánu citelně přerušil vzájemný kontakt.³²

Vše se začalo pomalu obracet kolem roku 2004, kdy začala dominance koalice vedené USA ve své strategii upadat, do čehož se řadí i vznikající problémy v souvislosti s válkou proti režimu Saddáma Husajna v Iráku. Financování Tálibánu tak mělo být podle zdroje přímo z hnutí obnoveno ze Saúdské Arábie roku 2005 a z Kataru roku 2006.³³ Důvody zapojení obou států do podpory Tálibánu měly být jednak žádost Pákistánu, který nezvládal aktivity Tálibánu pokrývat sám, jednak se měly Saúdská Arábie a Katar angažovat v oslabení afghánské Karzajovy vlády skrze narušení jejího napojení na íránskou vládu. Saúdové si rovněž kvůli napjatým vztahům s Íránem přáli mít v čele Afghánistánu islámskou vládu nakloněnou Pákistánu, a naopak nepřátelskou k Íránu.³⁴ Z toho vyplývá katarská a saúdská podpora pákistánských zájmů. Nicméně arabští donoři měli jen omezené možnosti ohledně kontrolování darovaných peněz a s tím souvisejícím vývojem v Afghánistánu, jelikož většina peněz šla přes území Pákistánu, který s nimi dále hospodařil podle svých potřeb. V krátké době začal Katar najíždět na dráhu větší nezávislosti na krocích Saúdské Arábie a zvýšení svého významu jinými způsoby než pouhou finanční a materiální pomocí, což vedlo až k jednáním se zástupci Tálibánu.³⁵ Katarská vláda se utvrdila v nové formě vedení zahraniční politiky s příchodem událostí arabského jara roku 2011, které znamenaly výstrahu pro vládnoucí režimy naskrz

³¹Roberts, David B. 'Reflecting on Qatar's "Islamist" Soft Power'. The Brookings Institution, 2019: 2-5.

³²Jaffrelot, Christophe, and Laurence Louër, eds. In *Pan-Islamic Connections: Transnational Networks between South Asia and the Gulf*, 142. Comparative Politics and International Studies Series. Oxford ; New York: Oxford University Press, 2017.

³³Jaffrelot, and Laurence, *Pan-Islamic Connections*, 142-143.

³⁴Ibid, 144.

³⁵Ibid, 146.

blízkovýchodní region.³⁶ Katar tou dobou ostře nastoupil se snahou o převahu nad Saúdskou Arábií v regionální politice svou asertivitou. V tomto ohledu začal Katar prosazovat otevřenější postoje směrem ven a zvolil kontrarevoluční politiku hledáním dalších spojení s režimy nejen v arabském regionu. Roku 2013 nastoupil na trůn Tamím bin Ĥamad, který převzal vládu od svého otce s cílem dokončit započatou práci spočívající ve vyproštění se ze stínu sousední Saúdska Arábie a politiky GCC,³⁷ do čehož patří navázání na čerstvě zahájená jednání v Dauhá.

Jak by se ale mohlo Kataru podařit dosáhnout tohoto cíle? Jakožto stát Zálivu disponuje mocnou zbraní v podobě výrazného nerostného bohatství. Přestože je Katar populačně a rozlohou zanedbatelný, nalézají se v jeho vodách vedle íránských nalezišť obrovská naleziště ropy a zemního plynu,³⁸ která činí z Kataru po Austrálii a USA třetího největšího exportéra zkapalněného zemního plynu (LNG) na světě.³⁹ Tato pozice přináší katarské vládě významný výchozí bod při komunikaci s ostatními státy a mezinárodní zájem na stabilitě v Kataru a jeho okolí.

³⁶Colombo, Silvia. 'The GCC Countries and the Arab Spring.: Between Outreach, Patronage and Repression'. IAI Working Papers 1209. Istituto Affari Internazionali (IAI), 2012: 2-15.

³⁷*Rada pro spolupráci arabských států* (GCC) představuje organizaci založenou roku 1981 ve Spojených arabských emirátech. Sídlo organizace se nachází v Rijádu, hlavním městě Saúdské Arábie. Jejím účelem je spolupráce mezi státy Zálivu v oblastech, jako jsou obrana, obchod a cestovní ruch. V současnosti se skládá ze šesti členů, a to Saúdské Arábie, Spojených arabských emirátů, Kataru, Bahrajnu, Kuvajtu a Ománu. Pro vícero informací viz Britannica, T. Editors of Encyclopaedia. "Gulf Cooperation Council." Encyclopedia Britannica, January 13, 2021. <https://www.britannica.com/topic/Gulf-Cooperation-Council>. (accessed February 8, 2022).

³⁸Ulrichsen, Kristian Coates. 'Qatar and the Arab Spring'. *Carnegie Endowment for International Peace*, 2014, 3–7.

³⁹Disavino, Scott. 'U.S. to Be World's Biggest LNG Exporter in 2022'. *Reuters*, 21 December 2021, sec. Energy. <https://www.reuters.com/business/energy/us-be-worlds-biggest-lng-exporter-2022-12-21/>. (accessed May 9, 2022).

2 USA, Katar a cesta k afghánskému míru

Od nástupu Obamovy administrativy začali američtí představitelé v návaznosti na připravovaný odchod vojáků z Iráku intenzivněji podporovat omezení působnosti ozbrojených sil také v Afghánistánu.⁴⁰ Této strategii posloužila jako impuls eliminace nejhledanějšího muže světa Usámy bin Ládina v květnu roku 2011, kdy došlo k jeho usmrcení při přísně tajné operaci amerického komanda poblíž pákistánského Islámábádu.⁴¹

Pokud americká zahraniční politika došla do fáze, ve které odmítala masové nasazování vojáků do problematických zemí typu Irák a Afghánistán, musela najít jiné způsoby jednání. Novým nástrojem americké vlády pro vyřešení konfliktu v Afghánistánu se stala diplomacie, která měla snížit napětí a přimět Tálibán ke klidnému jednání. V této souvislosti vstoupil na scénu Katar, jehož dobré strategické umístění, bohatství a rostoucí diplomatický vliv shledali představitelé USA a Tálibánu jako ideální pro přímá mírová jednání.

Barack Obama nastoupil do úřadu 20. ledna roku 2009, s čímž souvisela i změna postojů v otázce dalšího vývoje v Afghánistánu. Prioritou pro dění na Blízkém východě, případně ve Střední Asii, bylo rozřešení táhnoucích se konfliktů bez viditelného konce. Větší pozornost měla být věnována oblasti investic a obchodu a změně těžiště americké přítomnosti nejen v blízkovýchodním regionu. Ovšem, než mohlo dojít k realizaci nových vizí, bylo zapotřebí dotáhnout do konce mírová jednání zahájená za administrativy George W. Bushe, což si v další části přiblížíme slovy amerického ambasadora v Iráku mezi lety 2010 a 2012 Jamese F. Jeffreyho.⁴²

Dostáváme se do roku 2008, dva roky po popravě iráckého prezidenta Saddáma Husajna. Bushova administrativa a irácká vláda ujednaly *Status of Forces Agreement*, který znamenal imunitu pro přítomné americké síly v Iráku, aby USA předešly zodpovědnosti za způsobené škody během svého působení na irácké půdě. Po stažení sil z Iráku naplánovaném na rok 2011 hodlalo Ministerstvo obrany USA nasadit vojenské instruktory za účelem výcviku bezpečnostních složek a spolupráce v boji proti terorismu, což bylo rovněž součástí americko-irácké dohody o budoucí spolupráci. Vývoj Iráku tak měl být předán zpět Iráčanům s podporou americké strany. Za těchto podmínek mohla Bushova administrativa zahájit vytváření plánu pro

⁴⁰Al-Jazeera. 'Iraqis Celebrate Impending US Withdrawal'. News, 14 December 2011.

<https://www.aljazeera.com/news/2011/12/14/iraqis-celebrate-impending-us-withdrawal>. (accessed March 4, 2022).

⁴¹The Diplomat. 'Osama Bin Laden Is Dead'. Online magazine, 2 May 2011. <https://thediplomat.com/2011/05/osama-bin-laden-is-dead/>. (accessed January 20, 2022).

⁴²Jeffrey, James Franklin. 'Behind the U.S. Withdrawal From Iraq'. *Wall Street Journal*, 3 November 2014, sec. Opinion. <https://online.wsj.com/articles/james-franklin-jeffrey-behind-the-u-s-withdrawal-from-iraq-1414972705>. (accessed April 7, 2022).

přesun části vojáků z Iráku do Afghánistánu. V Afghánistánu se nedařilo aktivitu Tálibánu potlačit, ba naopak Tálibán získával stále větší sílu, což ohrožovalo Američany budovanou stabilitu.⁴³ Cestu k mírovému jednání v tomto představovala delegace Tálibánu v Dauhá. Aby ale mohl Tálibán v Dauhá fungovat, potřeboval zde zázemí v podobě kanceláře, o které začali Američané oficiálně jednat roku 2012.⁴⁴ USA se v následujících letech snažily přimět Tálibán k ukončení bojů, k čemuž ho nedokázaly i přes hledání kompromisů dotlačit. Když vlastní síly nestačily, začaly USA naléhat na vlivné státy v regionu, jako byl Pákistán, které měly na základě amerických představ o budoucnosti Afghánistánu Tálibán přesvědčit.

2.1 Americká vize k roku 2014 a její důsledky

Obamovým cílem byla transformace zahraniční politiky USA, což si můžeme uvést na prohlášení Baracka Obamy z ledna roku 2008: „*Nechci pouze ukončit válku, ale chci ukončit myšlení, které nás přivedlo k válce na prvním místě.*“⁴⁵ V Iráku se Obama rozhodl navázat na větší diplomatické úsilí, jehož cílem bylo i přes odchod amerických sil zachovat americký vliv v zemi. Objevily se zde ale pochybnosti ohledně úspěšnosti americké diplomacie v irácké otázce, kterou mnozí viděli jako problém z důvodu jejího malého zapojení v dřívější době.⁴⁶ Plány vyplývající z dohody se dále zkomplikovaly s prezidentskými volbami v Iráku roku 2010 a následnými neshodami v sestavení nové vlády. Důsledkem těchto komplikací tak bylo nenaplnění dohody z roku 2008, což pro Američany znamenalo ztrátu kontroly nad iráckým vývojem po zmíněném stažení vojáků roku 2011. Za tento výsledek byl Obama kritizován, on sám na kritiku odpověděl roku 2012 slovy, podle nichž tento výsledek pramenil z vůle irácké vlády, které vzhledem k situaci nemohl nijak výrazněji odporovat.⁴⁷ K tomuto výsledku přispěl i rostoucí odpor iráckého obyvatelstva k americké přítomnosti, navíc další vojenské působení ztrácelo význam z důvodu relativní stability v zemi. Obama mohl takto alespoň využít situace a učinit ze sebe toho, kdo ukončil nepopulární válku v Iráku,⁴⁸ přestože důležité kroky učinila již Bushova administrativa. Jak ale Jeffrey zmiňuje, následující léta ukázala, že bezpečnost a

⁴³Tran, Mark. ‘Bush Announces Withdrawal of 8,000 Troops from Iraq’. *The Guardian*, 9 September 2008, sec. World news. <https://www.theguardian.com/world/2008/sep/09/iraq.usa>. (accessed April 7, 2022).

⁴⁴Asghar, Mariam Javed. ‘From Stalemate towards Settlement: Afghan Peace Process’. *IUB Journal of Social Sciences* 18, no. 1 (2020): 7.

⁴⁵Unger, David. ‘The Foreign Policy Legacy of Barack Obama’. *The International Spectator* 51, no. 4 (October 2016): 2. <https://doi.org/10.1080/03932729.2016.1227914>.

⁴⁶Grenier, Robert. ‘Obama Defends His “Good War”’. News. Al-Jazeera, 29 August 2010. <https://www.aljazeera.com/news/2010/8/29/obama-defends-his-good-war>. (accessed March 5, 2022).

⁴⁷Wilson, Scott. ‘President Obama Took Credit in 2012 for Withdrawing All Troops from Iraq. Today He Said Something Different.’ *Washington Post*, 19 June 2014. <https://www.washingtonpost.com/news/the-fix/wp/2014/06/19/president-obama-took-credit-in-2012-for-withdrawing-all-troops-from-iraq-today-he-said-something-different/>. (accessed April 7, 2022).

⁴⁸Wilson, “ President Obama Took Credit.”

stabilita v Iráku nedosahovaly takové úrovně, což v konečném důsledku znamenalo občanskou válku vrcholící vzestupem samozvaného Islámského státu.⁴⁹

Paralelně s iráckým vývojem se začali Američané více věnovat konfliktu se sílícím Tálibánem v Afghánistánu. Z počátku Obamovy administrativy došlo roku 2010 v Afghánistánu k nárůstu nasazených vojáků na 100 000, což byl dosavadní nejvyšší počet od zahájení invaze.⁵⁰ Podobně tomu bylo i s provedením dronových operací proti jednotkám Tálibánu, jejichž vrcholu bylo dosaženo rovněž roku 2010. Jejich počet se v tomto roce zastavil na čísle 122. Nutné je ale podotknout, že tato dronová kampaň probíhala zejména na půdě Pákistánu, a navíc s čím dál větší nevělí samotné pákistánské vlády. V neprospěch vojenských operací hrál postupně i fakt, že se v řadách Tálibánu našli tací, kteří byli ochotni zasednout k jednacímu stolu, což přimělo Obamu odstoupit od strategie nasazování velkého počtu jednotek v afghánském konfliktu a zbytečně tak nepodněcovat protistranu k dalším vojenským operacím.⁵¹

2.1.1 Tálibán a kancelář v Dauhá

Dostáváme se k prvním oficiálním jednáním mezi zástupci USA a Tálibánu, které zúčastněné strany svolaly po vzájemné dohodě do Dauhá. Hlavní postavou delegace Tálibánu se stal Mohammed ʤajjab Ághá, muž dobře znalý arabštiny i angličtiny.⁵² Jako bývalý náčelník štábu měl velmi blízko k vůdci Tálibánu Mollá ‘Omarovi, na jehož pověření stanul v čele vyjednávání s USA, přestože se ohledně jeho přetrvávajícího úzkého spojení s Mollá ‘Omarem objevily pochyby. V letech před oficiálním zahájením mírových jednání v Dauhá se ʤajjab Ághá účastnil rovněž neoficiálních jednání, která jsou považována za prolog k oficiální části, a od roku 2009 vedl oddělení Tálibánu pro zahraniční vztahy.⁵³ Jako důkaz důležitosti těchto jednání přicestovali do Dauhá rovněž bývalý velvyslanec Tálibánu v Saúdské Arábii Mawlawí Šahábuddín Deláwarad, současný mluvčí Tálibánu Zabíhulláh Mudžáhid, bývalý náměstek ministra zahraničních věcí Mohammad ‘Abbás Stánikzaj nebo účastník mírových hovorů s organizací Severní aliance roku 1999 Qáří-je Dín Mohammad Ĥaníf.⁵⁴ Cílem těchto jednání bylo položení stavebního kamene v podobě kanceláře nacházející se přímo v Dauhá, která by zástupcům Tálibánu poskytla vhodné zázemí pro plánování dalších jednání a řešení veškerých

⁴⁹Jeffrey, “ Behind the U.S. Withdrawal.”

⁵⁰Unger, *The Foreign Policy*, 5.

⁵¹Bergen, Peter, and Jennifer Rowland. ‘Drone Wars’. *The Washington Quarterly* 36, no. 3 (August 2013): 7–26. <https://doi.org/10.1080/0163660X.2013.825547>.

⁵²Sullivan, Jacob J., and Ruhullah Khapalwak. ‘U.S. Has Held Meetings With Aide to Taliban Leader, Officials Say’, 26 May 2011.

⁵³Sullivan, and Khapalwak. “ U.S. Has Held Meetings.”

⁵⁴Rahman, Bahram. ‘Who Are the Taliban Negotiators in Doha?’ Homepage. *NAOC* (blog), 4 July 2013. <https://natoassociation.ca/who-are-the-taliban-negotiators-in-doha/>.

potřebných záležitostí. Samotná kancelář ale neměla přinášet užitek jen pro Tálibán. Katar jakožto hostující země díky plánovanému otevření kanceláře pocíťoval růst své důležitosti na mezinárodní scéně. USA zase našly pozitiva v podobě možnosti dojednání podmínek pro další vedení Afghánistánu i po stažení vojáků, které by odpovídaly americkým představám. Nejpodstatnějším bodem bylo bezpochyby složení zbraní a dovedení afghánské vlády společně s Tálibánem ke vzájemné spolupráci.

Nové kroky měly za cíl šetření lidských a materiálních zdrojů. Američané se rozhodli snížit své vojenské působení a předat osud Afghánistánu více do rukou samotným Afgháncům stejně tak, jako to učinili v Iráku. Postoj k rychlejšímu stažení amerických vojáků podpořil v roce 2012 také americký Senát. Demokratický senátor Jeff Merkley podotknul, že Afghánistán není tím místem, kde by al-Káida představovala opět hrozbu. Afghánskou budoucnost navíc vnímal velmi skepticky a vynakládání dalších amerických zdrojů označil za plýtvání.⁵⁵ K řešení situace v Afghánistánu se vyjádřil rovněž bývalý člen CIA Robert Grenier, který upozornil na potřebu vyjasnění všech kroků ve vedení nové strategie Obamovy administrativy. Upozornil na ne zcela jasné plány, v rámci kterých bylo nutné vzít v potaz komplikovanou sociálně-politickou situaci v Afghánistánu a kombinování vnitřní politiky USA se zahraniční politikou.⁵⁶ Provázání mezi domácí a zahraniční politikou Obama připomněl ve svém krátkém prohlášení z ledna roku 2013.⁵⁷ Zmínil přetrvávající rozhodnutí stáhnout americké vojáky, aby jednak ukončil přes dekádu přetrvávající konflikt, jednak navrátil samotné vojáky ke svým rodinám. Současně tímto krokem navázal na možnosti většího zaměření na podporu domácí ekonomiky či řešení přetrvávajících problémů, jako jsou migrace do USA a klimatické změny. Celý projev působil velmi optimisticky a ambiciózně, což vyvolávalo otázky, zda se vše může skutečně realizovat podle představ, jak již bylo naznačeno u Roberta Greinera. V projevu se ukázala jako klíčový bod pro další vývoj událostí marginalizace pozice al-Káidy (potažmo Tálibánu), kterou Obama prakticky označil za neschopnou dalších velkých akcí.

Jednání ohledně kanceláře Tálibánu ale přinesla i řadu pochybností. Navzdory nadějím, které do jednání Američané a zástupci Tálibánu vkládali, hrozilo s postupem času vážné opomenutí afghánské vlády, která se nehodlala poddat Tálibánu v zásadních otázkách uspořádání Afghánistánu po odchodu zahraničních sil. Afgánská vláda v čele s Karzajem se sama chystala

⁵⁵Al-Jazeera. 'US Senate: Step up Afghan Withdrawal'. News, 30 November 2012.

<https://www.aljazeera.com/news/2012/11/30/us-senate-votes-for-faster-afghan-withdrawal>. (accessed March 6, 2022).

⁵⁶Grenier, Robert. 'What Is Obama's Afghanistan Plan?' Opinion. Al-Jazeera, 1 July 2011.

<https://www.aljazeera.com/opinions/2011/7/1/what-is-obamas-afghanistan-plan>. (accessed January 23, 2022).

⁵⁷Compton, Matt. *Weekly Address: Ending the War in Afghanistan and Rebuilding America*. Weekly Address. Washington, D.C: Office of the Press Secretary, 2013. <https://obamawhitehouse.archives.gov/blog/2013/01/12/weekly-address-ending-war-afghanistan-and-rebuilding-america>. (accessed March 5, 2022).

na jednání s Tálíbánem, která za tímto účelem zformovala roku 2010 zvláštní mírový koncil s Borhánuddínem Rabbáním v čele,⁵⁸ ale s tímto vývojem se jí situace komplikovala. Roku 2014 dosluhující Karzaj počínání nezahrnující jeho vládu v jednáních napadl a označil za hrubou urážku, pokud by *de facto* Tálibán působil v Dauhá jako stínová afghánská vláda, jež by byla prakticky postavena do role vyjednavče o budoucnosti země. Krátce po neoficiálním otevření na základě protestů afghánské vlády odstoupili katarští a američtí představitelé od oficiálního otevření kanceláře Tálibánu, i když Tálibán na oplátku sliboval přímá jednání se zástupci afghánské vlády, což by výrazně pomohlo k dojednání funkční mírové dohody. Stanice BBC dále uvedla rozdílné názory na přítomnost zahraničních sil v Afghánistánu, kdy Tálibán požadoval stažení všech zahraničních sil do roku 2014, pokud by se mělo jednat o Tálibánu jako součásti afghánské vlády, a tím ukončit dlouhé období bojů. Na druhé straně ale USA hodlaly setrvat ve své politice, která plánovala dohled a pomoc v souvislosti s přetrvávajícími i novými hrozbami vyskytujícími se v celém regionu. Postoje USA a Tálibánu se naneštěstí pro další vývoj výrazně lišily, čemuž nepomohl ani nátlak USA na Tálibán v případě zabránění využívat další afghánskou půdu ke své činnosti.⁵⁹

Možná aktivita kanceláře přinášela vícero starostí. Jednalo se o strach z využití kanceláře jako střediska pro ilegální obchody a praní špinavých peněz, s čímž se například dlouhodobě potýkají v sousedních Spojených arabských emirátech.⁶⁰ Vzhledem ke geografické poloze by se Tálibánu mohl rovněž otevřít větší prostor pro verbování nových bojovníků a případně si i zprostředkovávat kontakty s dalšími státy, které by mohly přispět k jeho prosperitě. Na druhou stranu by bylo krátkozraké tvrdit, že k žádným ze zmíněných činností již nedocházelo. S otevřením kanceláře šlo ale očekávat navýšení těchto aktivit, a tím pádem ztížení boje proti nim, což můžeme prezentovat na rozsáhlém působení členů sítě *Haqqání*, organizace úzce spolupracující s Tálíbánem, v oblasti Arabského poloostrova, kam se řadí i území Kataru.⁶¹

Cesta k dalším jednáním sice zůstala, ale přestože si Katar v očích Tálibánu vybudoval významnou důvěru již v období po 11. září umožněním sdělování zpráv do světa prostřednictvím al-Džazíry (viz přepis prohlášení Usámy bin Ládina směrem k Američanům),⁶²

⁵⁸BBC News. 'Afghanistan: UN Drops Taliban Names from Sanctions List', 16 July 2011, sec. South Asia. <https://www.bbc.com/news/world-south-asia-14171925>. (accessed April 12, 2022).

⁵⁹BBC News. 'Q&A: Afghan Taliban Open Doha Office', 20 June 2013, sec. Asia. <https://www.bbc.com/news/world-asia-22957827>. (accessed January 27, 2022).

⁶⁰Bowers, Charles B. 'Hawala, Money Laundering, and Terrorism Finance: Mirco-Lending as an End to Illicit Remittance' 37, no. 3 (2009)

⁶¹Peters, Gretchen. 'Haqqani Network Financing: The Evolution of an Industry'. New York: U.S. Military Academy, Combating Terrorism Center, West Point, July 2012.

⁶²Al-Jazeera. 'Full Transcript of Bin Ladin's Speech'. News, 1 November 2004.

<https://www.aljazeera.com/news/2004/11/1/full-transcript-of-bin-ladins-speech>. (accessed June 4, 2022).

kancelář v Dauhá nepředstavovala pro řešení krize jedinou cestu.⁶³ Na pomyslném hracím poli se vyskytovaly další dosud nezmiňované mocnosti, kam se řadí Rusko se svými zkušenostmi z Afghánistánu a Čína, která by si rovněž ráda rozšířila vliv do Střední Asie a pokusila se co nejvíce získat z afghánského nerostného bohatství.⁶⁴ USA tak musely ve svém diplomatickém snažení setrvat, pokud měly zůstat v popředí snah o dosažení mírové dohody se zástupci Tálibánu a zajistit si sobě nakloněnou budoucí vládu v Afghánistánu. Celkový pohled na tento proces bychom mohli shrnout do závěru článku od Kate Clark z Afghanistan Analysts Network, který vyšel 19. června roku 2013, den po neoficiálním otevření kanceláře: „V tuto chvíli by jeden musel učinit závěr, že otevření této kanceláře učinilo na pohled Tálibán silný, Američany zoufalé a prezidenta Karzaje rozzlobeného.“⁶⁵

2.1.2 Americká diplomacie v úzkých

Současně s jednáními ohledně kanceláře v Dauhá vedly USA s Tálibánem i další rozhovory, které měly zajistit stabilitu na území Afghánistánu. V tomto případě Tálibán požadoval od USA primárně stažení sankcí a propuštění některých ze svých lídrů, kteří byli drženi v americkém zajetí.⁶⁶ Nezáměrem o hlubší jednání v tomto období ze strany Tálibánu ukazuje i jeho vyjádření k incidentu znesvěcení mrtvých těl Afghánců americkými vojáky: „Toto neovlivní jednání s Američany, protože (jednání) se týkají pouze propuštění vězňů a kanceláře v Kataru.“⁶⁷ USA z počátku nebyly příliš ochotny vynakládat úsilí pouze na takto izolované případy, naopak chtěly s Tálibánem vést otevřenější a mnohem obsáhlejší hovory ohledně situace v Afghánistánu.

V kontextu nových událostí, do kterých patřilo zejména neúspěšné otevření kanceláře v Dauhá, byli ale Američané přinuceni jednat rychleji, aby mohli nadále udržet diplomatický kontakt s Tálibánem. Obamova administrativa tak ve zrychleném, kritiku vyvolávajícím procesu kývla roku 2014 na propuštění lídrů Tálibánu výměnou za amerického seržanta Boweho Bergdahla, který po opuštění své pozice skončil v rukou bojovníků sítě Ĥaqqání, skupiny úzce kooperující s Tálibánem. Přestože se ze strany USA nejednalo o výhodnou

⁶³Asghar, *From Stalemate towards Settlement*, 29.

⁶⁴Khan, Raja Muhammad. 'China's Economic and Strategic Interests in Afghanistan'. *FWU Journal of Social Sciences* 1, no. 1 (2015): 1–11.

⁶⁵Clark, Kate. 'The Opening of the Taleban Office in Qatar: A propaganda coup and an angry government'. Magazine Website. Afghanistan Analysts Network-English, 19 June 2013. <https://www.afghanistan-analysts.org/en/reports/war-and-peace/the-opening-of-the-taleban-office-in-qatar-a-propaganda-coup-and-an-angry-government/>. (accessed March 13, 2022).

⁶⁶BBC News. 'What Happened to Captured US Soldier Bowe Bergdahl?', 16 October 2017, sec. US & Canada. <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-27654454>. (accessed January 20, 2022).

⁶⁷Al-Jazeera. 'Taliban Set Terms as US Pushes for Talks'. News, 12 January 2012. <https://www.aljazeera.com/news/2012/1/12/taliban-set-terms-as-us-pushes-for-talks>. (accessed January 23, 2022).

domluvu, dokázala Obamova administrativa částečně uklidnit situaci, a hlavně udržet otevřenou cestu k dalším obsáhlejšími jednáním.⁶⁸

Obama ve své prezidentské funkci zaujal pozici „lidského státníka“, kterému nejsou osudy lidí, a zejména osudy amerických vojáků, lhostejné. Z těchto důvodů se rozhodl využít požadavku Tálibánu na propuštění svých lídrů, aby na oplátku podpořil a úspěšně zakončil kampaň na propuštění seržanta Bergdahla, což mělo velkou souvislost s domácí politikou. Na základě neadekvátního propojení domácí a zahraniční politiky se ale vyskytly stinné stránky této dohody. Prvotně šlo o obavy ze zaujmutí nové strategie, kdy by Tálibán začal unášet americké vojáky a další pracovníky s cílem vydírat vládu USA. Druhý bod představovala nevyrovnaná výměna, při které došlo k výměně jednoho vojáka za pětici funkcionářů Tálibánu. Zatřetí se kritika snášela na samotného Bergdahla. Ten se měl roku 2009 dopustit dezerce a následně padl do zajetí bojovníků sítě *Ĥaqqání*.⁶⁹ Bergdahla po návratu do vlasti čekal soud rozhodující o jeho uvěznění. Za nelehké situace se do něj navíc tvrdě obul Donald J. Trump, který mu roku 2017 adresoval tvrdá slova na svém twitterovém účtu: „Rozhodnutí o seržantu Bergdahlovi je úplnou a totální ostudou naší země a naší armády.“⁷⁰ Nenávist směřovaná k Bergdahlovi je pochopitelná, jelikož se měl dopustit úmyslné dezerce s cílem padnout do zajetí nepřítele, což mělo mít navíc při snahách o jeho nalezení dohru v podobě úmrtí několika amerických vojáků a zranění několika dalších desítek vojáků.⁷¹ Barack Obama se ale přes námitky mnohých amerických vládních činitelů, kteří v tomto obchodu shledali více nevýhod než výhod, rozhodl nerovnoměrnou výměnu realizovat.

Před uzavřením této kapitoly si přiblížme, kdo vlastně tito Tálibové jsou a čím jsou pro hnutí důležití. Všech pět mužů bylo výrazně aktivních během první vlády Tálibánu v 90. letech. Některým z nich náležely vysoké funkce, což je rovněž učinilo cílem pro koaliční síly v období po invazi do Afghánistánu roku 2001. Po zatčení se jejich novým domovem stalo detenční zařízení Guantánamo ve stejnojmenné zátocě na Kubě.⁷² Zde byli drženi až do roku 2014, kdy

⁶⁸BBC News. ‘What Happened to Captured US Soldier.’ (accessed January 21, 2022).

⁶⁹BBC News, “Captured US Soldier.”

⁷⁰Jarvie, Jenny. ‘Bowe Bergdahl to Get No Prison Time for Desertion, Judge Rules’. News. Los Angeles Times, 3 November 2017. <https://www.latimes.com/nation/la-na-bowe-bergdahl-trial-sentencing-20171103-story.html>. (accessed January 24, 2022).

⁷¹Martosko, David. ‘8 US Troops Died in Battle Because Bergdahl Hunt Left Them Unprotected’. News. Mail Online, 3 June 2014. <https://www.dailymail.co.uk/news/article-2647711/Revealed-Hunt-Bowe-Bergdahl-left-troops-unprotected-blood-battle-left-EIGHT-U-S-soldiers-dead-22-wounded-produced-two-Medal-Honor-recipients.html>. (accessed June 1, 2022).

⁷²*Guantánamo Bay*. Detenční zařízení Guantánamo, rovněž nazýváno *Gitmo*, bylo vybudováno v rámci americké Guantánamo Bay Naval Base počátkem administrativy G. W. Bushe na jihovýchodě Kuby a uvedeno do provozu roku 2002 zejména v důsledku událostí 11. září. V této souvislosti je většina vězňů spojována (ne vždy prokazatelně) se spoluprací s *al-Káidou* či jinou angažovaností v teroristické činnosti vedenou proti USA a jejich spojencům. Vězení proslulo svým nedodržením lidských práv, a to jako po stránce fyzické, tak psychické. Opakovaně byly organizovány demonstrace proti dění v tomto zařízení a rovněž bylo požadováno propuštění vězňů buď domů, nebo do bezpečných třetích zemí, kde by se dalo případně dále jednat o osudu myšlených osob. Přestože mají být na tomto místě zadržovány největší teroristické hrozby, u mnohých nedošlo

došlo k naplnění výše popsané dohody. Zveřejněná detailní memoranda z Guantánama nám umožňují přístup k důležitým informacím o této pěti.

Chajrulláh Sajíd Walí Chajrchwáh se narodil v jihovýchodní afghánské provincii Kandahár roku 1967. Vyrůstal jako uprchlík v sousedním Pákistánu a kromě výuky o islámu nedosáhl jiného vzdělání. Do ovládnutí Afghánistánu Tálíbánem v 90. letech byl předákem pašunského kmene Púpalzaj. Po nástupu Tálíbánu se stal důvěrným členem hnutí. V letech 1995 a 1996 zastával funkci mluvčího Tálíbánu, v období 1996-1999 byl ministrem vnitřních záležitostí a mezi lety 1999 až 2001 fungoval jako guvernér západoafghánské provincie Herát. V pozici guvernera měl na starosti všechny vojenské operace v Herátu včetně těch, do kterých měli být zapojeni příchozí Arabové. Ti měli být dopraveni do Afghánistánu po dohodě s íránskými revolučními gardami,⁷³ aby pomohli v boji proti koalici v čele s USA. S tímto souvisí i údajný podíl na vedení výcvikového tábora v Herátu společně s bývalým velitelem irácké al-Káidy Abú Muš‘abem az-Zarqáwím (z. 2006). V neposlední řadě můžeme zmínit obchody se zbraněmi či účasti na jednáních mezi dalšími militantními skupinami, kam můžeme zařadit i příkaz o destabilizaci Severní aliance pod vedením Ahmada Šáha Mas‘úda. Podle spisu rovněž udržoval přátelské styky s Hámidem Karzajem, se kterým měl po pádu Tálíbánu jednat ohledně svého postavení, bezpečí a budoucím působení, ovšem v únoru roku 2002 byl zajat při razii pákistánskými složkami a předán do rukou Američanů.⁷⁴

Mollá Mohammed Faḍl se narodil roku 1967 v centrální afghánské provincii Orúzgán. Během sovětsko-afghánské války měl odejít s matkou jako uprchlík do Pákistánu, kde měl v pohraničním městě Kvéta podstoupit vzdělání v náboženství. Roku 1995 se dle dostupných informací přidal na popud ‘Abdula Ghaffára (rovněž vězněn v Guantánamu) k Tálíbánu v provincii Kandahár, kde měl zpočátku působit jako řadový bojovník. V období mezi lety 1996-2001 se posunul od velení 30členné jednotky k velení 10. divize o 5000 bojovnících v severoafghánské provincii Tachár. Dále měl zastávat funkce velitele 22. divize a náčelníka generálního štábu Tálíbánu. Podílel se na operacích proti silám Severní aliance v čele

k potvrzení účasti na zločinech. V současnosti zde má být drženo kolem 40 osob. Pro vícero informací viz OHCHR. ‘Guantanamo Bay: “Ugly Chapter of Unrelenting Human Rights Violations” – UN Experts’. United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, 10 January 2022. <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=28017&LangID=E>. (accessed January 22, 2022).

⁷³Íránské revoluční gardy (IRG) byly založeny na příkaz ajatolláha Chomejního po roce 1979 jako složka podporující revoluci a současně jako protiváha pravidelné armády, do té doby loajální šáhovi. Úroveň vlivu narostla s nástupem ajatolláha Chámeneiho roku 1989 a dále se s dalšími roky prohluboval, převážně díky svěřeni role hospodářské obnovy po irácko-iránské válce (1980-1988). Další důležitý bod pro tuto část představovalo posílení pravomocí gard skrze zpravodajské služby ze strany Chámeneiho, jež reagoval na reformy nového prezidenta Mohammada Chátamího, který hodlal omezit postavení tradičních institucí včetně IRG. Britannica, T. Editors of Encyclopaedia. "Islamic Revolutionary Guard Corps." Encyclopedia Britannica, January 13, 2021. <https://www.britannica.com/topic/Islamic-Revolutionary-Guard-Corps>. (accessed January 25, 2022).

⁷⁴Department of Defense: APO AE 09360. ‘JTF-GTMO Detainee Assessment’. Memorandum. FL 33172. 02330306. Guantanamo Bay, March 2008.

s generálem Dóstumem, úspěšným vojákem a později politikem, při kterých byl koncem roku 2001 zajat.⁷⁵

Mollá Núrulláh Núrí se narodil roku 1967 ve východoafghánské provincii Zábol. Zde vyrůstal ve městě Šáh Džoj, ve kterém se mu dostalo vzdělání v mešitě. Jeho otec zde působil jako imám (místní představitel mešity). K hnutí Tálibán se přidal roku 1999, ale k vlivnějšímu postavení se dostává až roku 2000/2001 jako guvernér Mazár-e Šeríf, hlavního města severoafghánské provincie Balch a dřívější bašty Severní aliance. Ve své výpovědi při vyslýchání měl odmítnout absolvování vojenského výcviku či jiné vojenské aktivity. Během svého působení se samozřejmě dostával do kontaktu s dalšími lídry Tálibánu a celkově se podílel, i když krátce, na fungování hnutí. Nakonec byl jako Mohammed Fađl koncem roku 2001 zadržen jednotkami Severní aliance a posléze předán Američanům.⁷⁶

Mohammed Nabí 'Omari se narodil roku 1968 ve východoafghánské provincii Chóst. Rovněž odešel s rodinou do Pákistánu z důvodu sovětské invaze do Afghánistánu a v 80. letech byl vzdělán v náboženství v pákistánském městě Kóhát. Ke konci 80. let se vrátil bojovat po boku mudžahedínů proti sovětským silám. Po skončení války odešel zpět za studiem do Kóhátu, ale kolem roku 1992 se měl vrátit zpět do Afghánistánu. Do roku 1994 měl v Chóstu sloužit jako policista. Po nástupu Tálibánu k moci roku 1996 se měl na popud kmene přidat k jeho řadám, čímž se měl vyvarovat potížím spojených s vládou Tálibánu. Zhruba rok měl mít na starost bezpečnost ve městě Qalát, provincie Zábul. Následné tři roky měl ale strávit na rodinné farmě. Roku 2000 měl opět najít místo u Tálibánu jako kontrolor pašování bojovníků a zbraní na hranicích. Mezi další jeho činnosti patřila i práce pro ministra vnitra 'Abdula Razzáqa, který byl přímo napojení na vůdce Tálibánu Mollá 'Omara. Pod dvou letech ale opět Tálibán opustil. Následně měl být informátorem pro CIA za účelem dopadení Mollá 'Omara a poskytnutí informací o dalších členech al-Káidy, ale nebyl nejúspěšnějším. Informace si měl s agentem CIA předávat na jednom starém letišti v Chóstu. Podle výpovědi měl dostat od guvernéra Chóstu Ĥakíma Tanjuwála informaci o další plánované schůzce, při které byl v září roku 2002 zajat Američany.⁷⁷

'Abd al-Ĥaqq Wáthiq je rodák z Ghazní, města ze stejnojmenné provincie jižně od Kábulu. V 80. letech se vzdělával v náboženství nejdříve v rodinném prostředí od otce. Po otcově smrti

⁷⁵Department of Defense: APO AE 09360. 'JTF-GTMO Detainee Assessment'. Memorandum. FL 33172. 20330223. Guantanamo Bay, February 2008.

⁷⁶Department of Defense: APO AE 09360. 'JTF-GTMO Detainee Assessment'. Memorandum. FL 33172. 20330220. Guantanamo Bay, February 2008.

⁷⁷Department of Defense: APO AE 09360. 'JTF-GTMO Detainee Assessment'. Memorandum. FL 33172. 20330123. Guantanamo Bay, January 2008.

ve studiu pokračoval mezi lety 1984-1986 poblíž Chajbarského průsmyku u afghánsko-pákistánských hranic. Později se měl kvůli studiu přemístit do pákistánské Kvéty. Po završení studia se vrátil a vedl modlitby v mešitě poblíž Ghazní. Po příchodu Tálibánu měl v Kábulu pracovat za jídlo a ubytování po dobu 8 měsíců pro ministra rozvědky Qárího Aḥmadulláha. Později pracoval jako náměstek ministra rozvědky Mawlawího Iḥsánulláha. Náplní jeho práce bylo vyšetřování špionáže, korupce, úplatkářství a další vnitřní záležitosti, na kterých spolupracoval i s policií. Po invazi koaličních sil roku 2001 navázal kontakt s Američany za účelem dopadení Mollá 'Omara, ovšem jeho účast ve vládě Tálibánu, na protikoaličních operacích a dále kontakty vedoucí i k osobám mimo Afghánistán mu vynesla zatčení a pozdější přesun do Guantánama.⁷⁸

Úspěšné dojednání propuštění Tálíbů nezůstalo samozřejmě bez odezvy. Sám vůdce Tálibánu Mollá 'Omar měl tento proces označit za velký úspěch: „Srdečně blahopřeji celému afghánskému muslimskému národu, všem mudžahedínům a rodinám a příbuzným vězňů k tomuto velkému vítězství.“⁷⁹ Neopomněl rovněž poděkovat katarské vládě za zprostředkování jednání a umožnění realizace stanovených cílů. Této pozitivní vlny se rozhodl Katar využít. Katarský ministr zahraniční Chálid bin Muhammad al-'Atṭija navázal na chválu Mollá 'Omar vyzdvihnutím Kataru jakožto státu, který buduje vlastní zahraniční politiku na humanitárním základu,⁸⁰ což měl být bezpochyby pokus ukázat Katar v co nejlepším světle. Pětici Tálíbů ale ještě nečekala úplná svoboda. Po výměně vězňů se USA dohodly s Katarem na sledování propuštěné pětice a zákazu jejich vycestování z Kataru na dobu jednoho roku. Po vypršení termínu došlo k dohodě o prodloužení těchto opatření, dokud nebudou zajištěny nezbytné kroky k eliminaci hrozeb ze strany propuštěných.⁸¹

Zatímco Tálibové mohli oslavovat, na americké straně vzbudila výměna vězňů různorodé reakce. Její nedostatečné zvážení bylo kritizováno napříč politickým spektrem. Stížnosti přicházely zejména ze strany republikánských politiků s připomínkami, že se Kongresu, nejvyššímu zákonodárnému orgánu USA, nedostalo prostoru na zvážení celého případu.⁸² Rozpaky ohledně propuštěných těchto mužů vyjádřil například republikán Marc A. Thiessen působící dříve jako redaktor projevů prezidenta G. W. Bushe a ministra obrany Donalda

⁷⁸Department of Defense: APO AE 09360. 'JTF-GTMO Detainee Assessment'. Memorandum. FL 33172. 20330121. Guantanamo Bay, 21 January 2008.

⁷⁹Al-Jazeera. 'Taliban Five Arrive in Qatar after Swap Deal | News | Al Jazeera'. News, 1 June 2014. <https://www.aljazeera.com/news/2014/6/1/taliban-five-arrive-in-qatar-after-swap-deal>. (accessed March 29, 2022).

⁸⁰Al-Jazeera, "Taliban Five Arrive in Qatar."

⁸¹News Agencies. 'Travel Ban on Freed Taliban Men in Qatar to Stay'. News. Al-Jazeera, 1 June 2015. <https://www.aljazeera.com/news/2015/6/1/travel-ban-on-freed-taliban-men-in-qatar-to-stay>. (accessed March 29, 2022).

⁸²Diamond, Jeremy. 'House Charges Obama Broke Law in Bowe Bergdahl Swap'. News. CNN, 10 December 2015. <https://www.cnn.com/2015/12/09/politics/taliban-5-bowe-bergdahl-congress-report/index.html>. (accessed April 19, 2022).

Rumsfelda.⁸³ V deníku The Washington Post vyjádřil obavy z nerozvážnosti prezidenta Obamy, který tímto krokem podle jeho slov spíše jen zadělal na opětovné nabytí moci Tálibánu a povzbuzení morálky nepřátel USA.⁸⁴

2.1.3 Změny a plány pro období po roce 2014

Situace v Afghánistánu byla i přes dílčí „diplomatické úspěchy“ nadále složitá. Pohledy na stažení vojáků, kterým se jejich odchod z Afghánistánu do konce roku 2014 komplikoval z důvodu nepředstavení definitivního plánu pro zajištění bezpečnosti v Afghánistánu po tomto termínu, se nadále různily. Po telefonickém rozhovoru mezi Obamou a Karzajem zůstaly dvě možnosti. První byla sestavení pohotovostního plánu na stažení vojáků, protože afghánská strana neměla v programu podepsání dohody ohledně nových vojenských operací, a tak by byl boj proti Tálibánu přenechán čistě afghánským silám při takzvaném *zero option*.⁸⁵ Druhou možností představovala Karzajova vláda, která se roku 2014 chýlila ke konci. Existovala proto možnost uzavření dohody Američanů s budoucí afghánskou vládou. USA plánovaly nechat v Afghánistánu 10 000 vojáků a jiných specialistů na výcvik afghánských sil. Nemělo se tak jednat o přímý boj proti povstaleckým silám, spíše mělo dojít k podpoře místních bezpečnostních složek v boji proti terorismu.⁸⁶ Situace se ale nevyvíjela úplně podle amerických plánů. Američané se museli potýkat s nepředpokládanými, potenciálně destabilizačními událostmi, jako byly Zelená revoluce probíhající v souvislosti s prezidentskými volbami v Íránu roku 2009, události arabského jara roku 2011, vzestup samozvaného Islámského státu roku 2014 a posilování Tálibánu, které vyvrcholilo jeho ofenzivou na jaře roku 2015.⁸⁷ Pokud mělo dojít k zachování relativní stability v regionu, bylo nutné přehodnotit otázku stahování vojáků. Za těchto okolností přišel Barack Obama roku 2015 s plánem zachování aktivní vojenské přítomnosti v regionu i po skončení vlastní administrativy

⁸³Marc Alexander Thiessen, vybrán deníkem Daily Telegraph v roce 2010 do žebříčku top 100 nejvlivnějších konzervativců v USA a republikánský politik, patřil mezi kritiky administrativy prezidenta Obamy včetně jeho protiteroristické politiky. Opakovaně Obamovi vyčítal jeho omezování praktik vedených proti osobám podezřelých z terorismu, do kterých se řadily například postupy zejména při vyslýchání osob v Guantánamu. Thiessen označil Obamovy postoje za příliš tolerantní a znemožňující získat potřebné informace od vyslýchanych ohledně operací namířených proti USA, čímž dochází k ohrožování bezpečnosti země. Viz Rosen, Elisabeth. 'Former Bush Speechwriter Defends "Enhanced Interrogation Techniques"'. Cornell Chronicle, 28 October 2011. <https://news.cornell.edu/stories/2011/10/former-bush-speechwriter-defends-waterboarding>. (accessed January 24, 2022).

⁸⁴Thiessen, Marc A. 'Marc Thiessen: Here's What Happens When Taliban Leaders Are Released'. *Washington Post*, 2 June 2014, sec. Opinions. https://www.washingtonpost.com/opinions/marc-thiessen-heres-what-happens-when-taliban-leaders-are-released/2014/06/02/60cab8aa-ca59-11e3-b98c-72cef4a00499_story.html. (accessed January 24, 2022).

⁸⁵McCarthy, Tom. 'Obama Weighing "zero Option" for US Military in Afghanistan after 2014'. *The Guardian*, 9 July 2013, sec. US news. <https://www.theguardian.com/world/2013/jul/09/us-military-afghanistan-withdrawal-zero-option>. (accessed December 21, 2022).

⁸⁶Al-Jazeera. 'US Plans Full Troop Pullout from Afghanistan'. News, 26 February 2014.

<https://www.aljazeera.com/news/2014/2/26/us-plans-full-troop-pullout-from-afghanistan>. (accessed March 6, 2022).

⁸⁷Unger, *The Foreign Policy*, 7.

nejen z důvodu uvedených hrozeb, ale v případě Afghánistánu rovněž z nízké důvěry k afghánské vládě jakožto hlavnímu obránci afghánské stability.⁸⁸

Přes nepříznivou situaci existovala možnost alespoň částečného uvolnění napětí. Jak již bylo nastíněno v úvodní části, Tálibán nepodléhá centrálnímu vedení a rozhodně se nejedná o jednotné hnutí. Pokud se nedařilo dohodnout s delegací Tálibánu v Dauhá, existovala zde možnost využití dalších regionálních amerických partnerů, kteří mohli na Tálibán zatlačit z jiné strany.

⁸⁸Ibid, 6.

2.2 *Hledání nových cest a návrat do Dauhá*

V předchozí části jsme si uvedli nové výzvy, kterým museli Američané v regionu čelit. Těžce zkoušení Afghánistán mohl v případě odchodu zahraničních sil očekávat na svém území nárůst aktivit Islámského státu, což by pro takto zdecimovanou zemi mohlo mít drastické následky, pokud by došlo ke střetu mezi Islámským státem a Tálibánem.

Dostáváme na přelom let 2014 a 2015. Obamově administrativě se v průběhu jednání nedařilo dojednat podmínky, které by umožnily zajištění stability v Afghánistánu i po americkém odchodu. Jednání v Dauhá tak uvázla na mrtvém bodě a zahraniční síly zůstaly nadále v Afghánistánu, což krizi jen prohlubovalo. Všem nadějím ale nebyl konec, jelikož šance na prolomení ledů existovala v podobě vlivného Pákistánu. V Afghánistánu tou dobou usedl do prezidentského křesla Ašraf Ghání. Nová afghánská vláda na rozdíl od Karzajovy vlády začala naléhat s otázkou míru na Pákistán jakožto poskytovateli zázemí pro velení Tálibánu, což mu přineslo značný vliv na dění v Afghánistánu. Právě skrze vazby na Tálibán doufaly i USA, že dokáže vláda v Islámábádu na Tálibán dostatečně zatlačit.

2.2.1 *Murree a Kábul*

7. července roku 2015 se v pákistánském horském městě Murree setkaly za přítomnosti pozorovatelů Pákistánu, USA a Číny delegace afghánské vlády a Tálibánu. Vůdce Tálibánu Mollá 'Omar, který byl pro stanici al-Džazíra označen bývalým mluvčím prezidenta Karzaje Ajmalem Fajdíem jako pákistánská zbraň k ovlivňování dění v Afghánistánu,⁸⁹ měl v nepřítomnosti označit tato jednání za důležitý průlom. Od Pákistánu Afghánci navíc očekávali, že dokáže zatlačit na Tálibán ohledně předložení realistických požadavků na ukončení dlouhého konfliktu,⁹⁰ o čemž ale řada amerických zástupců pochybovala.⁹¹ Jedním z hlavních důvodů pro nereálnost kladeného požadavku byla zmíněná nejednotnost Tálibánu. To se projevilo vyvíjením tlaku ze strany Pákistánu na lídry Tálibánu neochotné se účastnit jednání. Jedním z návrhů, jak dojít k dohodě s nejednotným Tálibánem, bylo ignorování členů Tálibánu mimo Pákistán, kde sídlilo jeho velitelství, a učinit tak dohodu pouze s ním.⁹² Výsledkem se tak stal odchod velké části Tálibů nehodlajících se podřídit pákistánským

⁸⁹Faizi, Aimal. 'Dead or Alive, Mullah Omar Will Not Matter'. News. Al-Jazeera, 1 August 2015.

<https://www.aljazeera.com/opinions/2015/8/1/dead-or-alive-mullah-omar-will-not-matter>. (accessed March 27, 2022).

⁹⁰Yusuf, Moeed. 'Pakistan Taliban Dilemma'. News. Al-Jazeera, 23 July 2015.

<https://www.aljazeera.com/opinions/2015/7/23/pakistans-taliban-dilemma>. (accessed March 22, 2022).

⁹¹Borhan, Osman. 'The Murree Process: Divisive peace talks further complicated by Mullah Omar's death'. Afghanistan Analysts Network - English, 5 August 2015. <https://www.afghanistan-analysts.org/en/reports/war-and-peace/the-murree-process-divisive-peace-talks-further-complicated-by-mullah-omars-death/>. (accessed April 14, 2022).

⁹²Borhan, "The Murree Process."

požadavkům z Pákistánu do Afghánistánu, Íránu i zemí Arabského zálivu, což pomohl zajistit cestou do Teheránu v březnu roku 2015 Tajjab Ághá, který tou dobou ale již nestál v čele mírové delegace. Svě funkce se vzdal roku 2015 na protest proti zatajování smrti Mollá 'Omara a sebezvolení (ke všemu mimo Afghánistán) Mollá Achtara Manšúra do čela Tálibánu.⁹³ Jeho cesta do Teheránu ovšem nepředstavovala izolovanou operaci. Ághá měl naopak i další plán v podobě využití sil odchozích Tálibů v boji proti posilujícímu Islámskému státu a bezpochyby zajištění si spojenců z řad Tálibánu.⁹⁴

Další z řady jednání proběhlo v únoru roku 2016 v Kábulu, kde se sešli diplomaté Afghánistánu, Pákistánu, USA a Číny. Během tohoto jednání se projevil problém ohledně toho, jak na válku v Afghánistánu nahlížet a co by mělo být základním stavebním kamenem pro úspěšné nalezení dohody. V obecné rovině můžeme říct, že nadále přetrvávalo naléhání na Pákistán ohledně jeho probíhající podpory Tálibánu. Pokud mělo dojít k mírovým jednáním, navrhly zúčastněné strany nutné zastavení poskytování pákistánské půdy pro velení Tálibánu a přiživování jeho vojenských operací na území Afghánistánu. Tyto body odsouhlasil osobně pákistánský poradce pro zahraniční záležitosti Sartádž 'Azíz, který rovněž předložil možnost zatlačit na předáky Tálibánu skrze jejich zázemí a rodiny na půdě Pákistánu.⁹⁵ Se zatlačením na Tálibán v Pákistánu souhlasil rovněž pákistánský generál Ráhíl Šaríf, který navrhl vojensky zasáhnout proti všem teroristickým skupinám v Pákistánu bez jakýkoliv výjimek, zlikvidovat jejich zázemí a Tálibán vyhnat zpět na nestabilní půdu do Afghánistánu, kde by mu nezbylo nic jiného, než zasednout k jednacímu stolu.⁹⁶

2.2.2 *Trumpova administrativa a jednání v Dauhá*

Roku 2017 nastoupil do funkce prezidenta USA Donald Trump. Trump měl podobně jako jeho předchůdce Barack Obama vlastní strategii pro blízkovýchodní politiku a vyřešení konfliktu v Afghánistánu. Jeho administrativa neotálela a více vsadila na regionální spojení s cílem zatlačit na Tálibán a přinutit ho k jednání silou.

Trump na své první oficiální zahraniční návštěvě, kterou uskutečnil do Saúdské Arábie, začal zostra a vyjádřil náklonost k bojkotu Kataru za účelem boje proti terorismu. Tato slova uvítaly ty státy, jejichž vztahy s Katarom nebyly zrovna přívětivé. Dle jejich slov Katar nedodržel dohodu z roku 2014, která cílila na skupiny a prostředky (včetně médií) ohrožující vlády těchto

⁹³Osman, Borhan. 'Toward Fragmentation? Mapping the Post-Omar Taleban'. *Afghanistan Analysts Network*, 24 November 2015, 8.

⁹⁴Borhan, "The Murree Process."

⁹⁵Rashid, "Pakistan's Credibility."

⁹⁶Ibid.

zemí.⁹⁷ 5. června roku 2017, dva týdny po Trumpově návštěvě, začala blokáda Kataru v čele s Bahrajnem, Saúdskou Arábií, Spojenými arabskými emiráty a Egyptem. Blokáda trvala po celou dobu Trumpovy administrativy až do 5. ledna roku 2021, kdy díky očekávané změně v Bílém domě došlo k jejímu ukončení. Joe Biden se ve své kampani vyjádřil skepticky vůči situaci kolem Kataru v čele se Saúdskou Arábií a jejím korunním princem Muhammadem bin Salmánem Ál Saúdem. Aby Saúdové zamezili případným problémům s novou americkou vládou, dojednali s Američany summit za účelem ukončení blokády Kataru.⁹⁸ Je nezbytné zmínit, že hlavní motivací pro ukončení blokády bylo sblížení Íránu a Kataru, který od svého souseda dostal značnou materiální podporu, což mu pomohlo krizi přečkat. Již Trump musel své postoje k blokádě přehodnotit, pokud nechtěl Katar výrazně přeorientovat na Írán, což by vzhledem k strategické poloze Kataru a zde přítomné vojenské základně mohl být velký problém pro vojenskou operaci.⁹⁹

Zaměříme-li se na afghánský mírový proces, Donald Trump od počátku své administrativy doufal v pomoc Pákistánu, od kterého podobně jako Ghaní či končící Obama očekával zatlačení na předáky Tálibánu. Naneštěstí pro Trumpa ale Pákistán představoval komplikovaného spojence, jehož vazby na frakce Tálibánu přetrvávaly, což se Trumpova administrativa snažila marně narušit. Jedním z plánů na realizaci amerických představ bylo například zapojení pákistánského rivala Indii do afghánského konfliktu. Pro americkou administrativu se ale vzhledem k zmíněným komplikovaným vztahům s Pákistánem nejednalo o přínosný krok. Reakce Pákistánu byla prakticky opakem toho, v co Američané doufali. Pákistánci si byli dobře vědomi své pozice v afghánském konfliktu, ať už šlo o politický vliv nebo roli jakožto prostředníka pro zásobování amerických sil v Afghánistánu, což jim umožnilo nenechat si diktovat strategii od druhých, i když tím riskovali ztrátou významné materiální podpory ze strany USA.¹⁰⁰ Pákistán ke všemu zaujal více nepřátelský postoj vůči afghánské vládě, což pravděpodobně souviselo s eskalujícím zahraničním tlakem na snížení svého vlivu na dění v Afghánistánu a rovněž rostoucími obavami z nežádoucí činnosti Tálibánu na půdě Pákistánu.¹⁰¹

⁹⁷Sciutto, Jim, and Jeremy Herb. 'Exclusive: The Secret Documents That Help Explain the Qatar Crisis.' News. CNN, 11 July 2017. <https://www.cnn.com/2017/07/10/politics/secret-documents-qatar-crisis-gulf-saudi/index.html>. (accessed April 17, 2022).

⁹⁸Ulrichsen, Kristian Coates. 'Analysis | Saudi Arabia Just Lifted Qatar's 43-Month Blockade. How Did This Rift End?' *Washington Post*, 8 January 2021. (accessed November 22, 2022)

⁹⁹Sudetic, Brett, and Giorgio Cafiero. 'Iranian-Qatari Relations After Al-Ula'. News. Carnegie Endowment for International Peace, 1 January 2021. <https://carnegieendowment.org/sada/83771>. (accessed December 21, 2022)

¹⁰⁰Torbati, Yeganeh. 'U.S. Puts More Pressure on Pakistan to Help with Afghan War'. *Reuters*, 21 August 2017, sec. Emerging Markets. <https://www.reuters.com/article/us-usa-trump-afghanistan-idUSKCN1B109Q>. (accessed May 15, 2022).

¹⁰¹Ibid.

Nová Trumpova strategie vkládající opětovné naděje do ozbrojených sil nepřinášela požadované výsledky, což přimělo vládu USA roku 2018 znovu zasednout za jednací stůl v Dauhá. V čele delegace USA stanul rodák z Mazár-e Šaríf a bývalý velvyslanec v Iráku a Afghánistánu Zalmaj Chalílzád. Delegaci Tálíbánu naopak vedl ‘Abdul Ghaní Barádar, důležitá postava Tálíbánu v první dekádě novodobého konfliktu.¹⁰² Třídenní jednání mezi USA a Tálíbánem se neslo ve starém duchu v návaznosti na nevyřešené požadavky obou stran. Tálíbán trval na otevření svého úřadu v Dauhá, kterému zabránila Karzajova vláda. Vedle toho požadoval zrušení uvalených sankcí na členy Tálíbánu a přesný plán na stažení zahraničních sil z Afghánistánu. Dokud USA nehodlaly přistoupit na podmínky Tálíbánu, odmítal zahájení vnitroafghánských dialogů s afghánskou vládou a přiblížení se tak ke smíru mezi znesvářenými stranami, jak naopak požadovali Američané.¹⁰³

V září roku 2019 došlo v jednáních k pokroku. Byla dojednána předběžná dohoda týkající se stažení amerických sil z Afghánistánu za předpokladu, že se Tálíbán zaváže k dialogu s afghánskou vládou a nebude následovat svou politiku z dob první vlády. Situace ale i přes mírový posun byla mnohem vážnější z důvodu nárůstu aktivity Tálíbánu, jehož sílu nebyly afghánské bezpečnostní složky schopny redukovat. Jednání navíc opět proběhlo bez přítomnosti afghánské vlády, se kterou Tálíbán odmítal za přítomnosti zahraničních sil jednat a zůstalo jen u jejího dodatečného vyrozumění o plánovaných krocích. Přes tato značná rizika však zůstal Donald Trump zavázaný svému slibu stáhnout americké vojáky, k čemuž ho navíc nutilo blížící se nové prezidentské volební období. Trump měl díky možnosti ukončení války v Afghánistánu silný nástroj pro zvýšení své popularity a obhájení prezidentského mandátu.¹⁰⁴

¹⁰²V letech po invazi, během kterých se začal Tálíbán pomalu stavět na vlastní nohy, měl Mollá ‘Omar dva zástupce. Těmi byli ‘Abdul Ghaní Barádar a Mollá ‘Obajdulláh Áchúnd (z. 2010). Mollá ‘Obajdulláh Áchúnd, ministr obrany z doby první vlády Tálíbánu, byl Pákistánem zatčen roku 2007 a následně nahrazen Mollá Achtarem Manšúrem (z. 2016). ‘Abdula Ghaního Barádara čekal stejný osud v roce 2010, což Mollá Achtara Manšúra učinilo jediným zástupcem vůdce Tálíbánu.¹⁰² Do čela kanceláře v Dauhá se měl ‘Abdul Ghaní Barádar dostat po propuštění z pákistánského vězení v říjnu roku 2018 na základě žádosti katarské vlády. Nová role v podobě vrchního vyjednavče se zahraničními zástupci znamenala pro ‘Abdula Ghaního Barádara *de facto* funkci ministra zahraničí. Viz Al-Jazeera. ‘Afghan Taliban Co-Founder “Released” by Pakistan’. News, 25 October 2018. <https://www.aljazeera.com/news/2018/10/25/afghan-taliban-founder-mullah-baradar-released-by-pakistan>. (accessed April 18, 2022).

¹⁰³Al-Jazeera. ‘Taliban Holds Talks with US Envoy in Qatar’. News, 19 November 2018.

<https://www.aljazeera.com/news/2018/11/19/taliban-holds-talks-with-us-envoy-in-qatar>. (accessed June 20, 2022).

¹⁰⁴CNN, Nicole Gaouette. ‘US and Taliban Reach Agreement “in Principle” on Afghanistan, Envoy Says’. News. CNN, 10 September 2019. <https://www.cnn.com/2019/09/02/politics/us-afghanistan-agreement-in-principle/index.html>. (accessed June 22, 2022).

2.2.3 *Mírová dohoda*

29. února roku 2020 byla v Dauhá podepsána čtyřbodová dohoda mezi USA a hnutím Tálibán, kterou schválila Rada bezpečnosti OSN. Stěžejní bod představoval a nadále představuje zajištění bezpečnosti pro zúčastněné strany konfliktu. Dalším bodem bylo stažení všech zahraničních příslušníků nediplomatického charakteru z Afghánistánu do 14 měsíců od vstupu dohody v platnost a slib nezasahování do vnitřních záležitostí Afghánistánu. Tálibán se naopak zaručil ustoupením od svých předchozích praktik a zahájením jednání s afghánskými politickými stranami za účelem společné vlády, což mělo představovat klíčovou podmínku pro zlepšení afghánské situace. Jako důkaz důvěry se strany zavázaly výměnou vojenských a politických vězňů a odstraněním Tálíbů ze sankčního seznamu. Tálibán musel dodržet ostatní body a zajistit, že se propuštěné osoby nedopustí činnosti odporující dohodě. Podobné bezpečnostní podmínky byly nastaveny i u žadatelů o azyl, kterým Tálibán nesměl bránit ve vstupu do země, ovšem měl se vyvarovat přijetí osob považovaných ze strany USA za hrozbu.

Přestože se může zdát sepsání smlouvy jako významný posun ve vztazích mezi USA a Tálibánem, ve skutečnosti k většímu rozuzlení nedošlo. Smlouva v každém svém bodě jasně vymezuje postoj USA, které nadále odmítají a neuznávají vládu Tálibánu.¹⁰⁵ Nic ale nemění fakt, že další osud Afghánistánu se ocitl čistě v rukou Afghánců, a i když byl Tálibán smluvně vázán k jednáním s afghánskými politiky, léto roku 2021 přineslo za účasti bezmocného pozorování zmatku a bleskového nástupu Tálibánu svou odpověď. Otázkou tedy zůstává, jak se lišila realita od bodů na papíře.

Na první výročí podpisu smlouvy zveřejnila stanice al-Džazíra článek mapující dosavadní posun. Od poloviny září roku 2020 začala v Dauhá jednání mající za cíl ukončit válku a nastolit společnou jednotnou vládu. Výsledky ovšem byly nulové a obě strany se spíše obviňovaly z nedodržování dohody. Afghánská vláda označovala Tálibán za strůjce přetrvávajícího napětí a násilí. Na to 'Abdul Ghaní Barádar reagoval obviněním protistrany, která se měla dle jeho slov dopouštět úmyslné sabotáže mírových jednání za cílem udržet zahraniční síly v zemi, a rovněž to měla být vláda v Kábulu, kdo zavinil půlroční pauzu mezi podepsáním smlouvy a zahájením jednání mezi Tálibánem a Kábulem. Mluvčí Raḥmatulláh Andar jménem Afghánské rady národní bezpečnosti odůvodnil tuto situaci pochybením při podpisu smlouvy, která spíše řešila záležitosti týkající se vztahů mezi Tálibánem a USA a zbavovala USA všech závazků

¹⁰⁵ 'Agreement for Bringing Peace to Afghanistan between the Islamic Emirate of Afghanistan Which Is Not Recognized by the United States as a State and Is Known as the Taliban and the United States of America', 29 February 2020. <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/02/Agreement-For-Bringing-Peace-to-Afghanistan-02.29.20.pdf>. (accessed May 3, 2022).

spojených s dalším vývojem Afghánistánu, ale nepřinesla základní kámen pro vyřešení situace v Afghánistánu jako takovém. Smlouva navíc nijak výrazněji neomezovala činnost Tálibánu, pokud se nejednalo o zmíněné ohrožení USA a jejich spojenců.¹⁰⁶

¹⁰⁶Al-Jazeera. 'بمناسبة مرور عام على اتفاق الدوحة. تراشق الاتهامات بين حكومة كابل وحركة طالبان | أخبار | الجزيرة نت'. News, 28 February 2021. <https://www.aljazeera.net/news/2021/2/28>. (accessed May 6, 2022).

Závěr

Poslední zahraniční vojáci odletěli z Afghánistánu 30. srpna roku 2021 za chaotické situace.¹⁰⁷ Vedle stažení vojáků a veškerého nezbytného materiálu bylo také zapotřebí zajistit bezpečný odchod pro afghánské spolupracovníky, kteří se se stažením zahraničních sil ocitli rázem ve velmi tíživé pozici. Celou náročnou logistickou operaci navíc komplikovaly masy civilistů snažící se proniknout na kábulské Mezinárodní letiště Ĥámida Karzaje a vybojovat si místo v omezeném počtu přítomných letadel. Každým dnem svět pozoroval totální selhání amerických snah o vybudování silné struktury afghánských bezpečnostních složek, které by byly schopné zajistit pořádek a stabilitu v zemi. Tálibán naopak zahájil úspěšnou bleskovou ofenzívu. Afghánská vláda každým dnem ztrácela kontrolu nad čím dál větším územím. Afghánské ozbrojené síly se zmožily na minimální odpor. Realita bez přítomnosti zahraničních sil ukázala celkovou neschopnost kábulské vlády čelit silícímu oponentovi. Čelním představitelům vlády za těchto podmínek nezbyla jiná východiska mimo vyhledání útočiště v zahraničí.

Tato scénérie nebyla následkem ničeho jiného než postupně klesajícího zájmu USA o dekády trvající konflikt v Afghánistánu. Jak zmínil americký senátor Ron Paul, USA přešly od počáteční snahy dohnat strůjce 11. září k zodpovědnosti ke snaze přebudovat afghánský režim a společnost, což celé působení zahraničních sil v Afghánistánu odsoudilo k nezdaru.¹⁰⁸ Americká diplomacie se pokusila alespoň dohodnout obecně přijatelné podmínky pro ukončení bojů a umožnění setrvání prozápadní vlády v Kábulu. Složitá situace v Afghánistánu ale umožnila jen takové mírové kroky, které byly těžko vymahatelné v praxi. Regionální spojenci Američanů navíc ukázali svoji vůli nepodřizovat se americkým plánům za každou cenu, což přispělo k zavedení Američanů do bezvýchodné situace. Zdá se, že američtí vládní představitelé v konečném důsledku vynaložili alespoň úsilí v zajištění si pozice na domácí politické scéně, čímž dostala zahraniční politika konečný kritický zásah. Jak vyplývá z obsahu smlouvy z roku 2020, střet jednotlivých amerických administrativ zapříčinil přehlédnutí sestavení skutečně produktivního plánu, který by pomohl zajistit stabilitu

¹⁰⁷Reuters. 'Leaving Afghanistan, U.S. General's Ghostly Image Books Place in History'. *Reuters*, 1 September 2021, sec. Asia Pacific. <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/leaving-afghanistan-us-generals-ghostly-image-books-place-history-2021-08-31/>. (accessed July 8, 2022).

¹⁰⁸Paul, Ron. 'Kabul Has Fallen, but Don't Blame Biden: Ron Paul'. Opinion. *Orange County Register* (blog), 17 August 2021. <https://www.ocregister.com/2021/08/17/kabul-has-fallen-but-dont-blame-biden-ron-paul>. (accessed December 22, 2022).

v blízkovýchodním regionu i se změnou americké zahraniční strategie, jejíž hlavním pilířem již neměla nadále být vojenská síla.

Oproti USA katarská zahraniční politika ukázala svou produktivitu v oblastech prosazování svých zájmů. Vezmeme-li v potaz vývoj jednání, Katar patřil i přes krize mezi klíčové partnery. Přestože má své vojenské a celkově demografické limity, může těžit ze svého bohatství a strategického významu, což během mírových jednání přišlo vhod zainteresovaným aktérům, ať už stály na jakékoli straně konfliktu. Katar díky těmto výhodám mohl bez větších potíží uzavírat různé partnerské dohody napříč znesvářenými stranami, kam rovněž patří i Tálibán, který Katar v současné době neměl problém uznat jako dalšího možného účastníka na mezinárodní scéně. Tímto krokem si zajistil spojení s Tálibánem jakožto vlivným regionálním partnerem. Tato všestranná spolupráce znamená pro Katar upevnění své pozice skrze obchodní a vojenské kontrakty s USA, spolupráci se sousedními arabskými státy, podporu od Íránu nejen v případě krizí typu blokády z let 2017-2021 a poskytování pracovních míst lidem z Íránu, Pákistánu, Afghánistánu, Indie a jiných arabských států. Katarská vláda ukázala svým přístupem nejen k afghánským mírovým hovorům sílu *soft power*, kdy se Katar dokázal obklopit světově významnými hráči, čímž se stal nezbytnou součástí utváření mezinárodní politiky, aniž by musel sám osobně disponovat silnou armádou.

Mírová jednání znamenala v konečném důsledku pro situaci v Afghánistánu opětovný návrat do pozice srovnatelné s obdobím před rokem 2001. Vedle obnovené vlády Tálibánu lze předpokládat nárůst zájmu velmocí, které dlouhodobě utvářejí rozdělováním Afghánců nepříznivou budoucnost pro Afghánistán. Otázkou zůstává, jakým způsobem z dlouhodobého hlediska bude vláda Tálibánu s novým vedením vést svou politiku a do jaké míry dovolí vměšování zahraničních vlivů do afghánských záležitostí, jako se s koncem americké přítomnosti pokusil Írán, který ale tímto krokem z velké části sledoval vlastní bezpečnost.¹⁰⁹ Případně lze rovněž zmínit zahájení humanitární pomoci ze Saúdské Arábie.¹¹⁰ S jistotou můžeme ale říct, že soudobý dvacetiletý konflikt nechal i přes pomoc vládních a nevládních organizací Afghánistán značně oslabený a na následující léta odsouzený k vážné humanitární krizi.

109Karimi, Nasser, and Rahim Faiez. 'Iran Hosts High-Level Afghan Peace Talks as Fighting Surges'. News. ABC News, 7 July 2021. <https://abcnews.go.com/International/wireStory/iran-hosts-high-level-afghan-peace-talks-fighting-78706395>. (accessed July 19, 2022).

110News Agencies. 'Saudi Arabia Sends Humanitarian Aid to Afghanistan'. News. Al-Jazeera, 17 December 2021. <https://www.aljazeera.com/news/2021/12/17/saudi-arabia-sends-humanitarian-aid-to-afghanistan>. (accessed July 19, 2022).

Použitá literatura

Primární zdroje

'Agreement for Bringing Peace to Afghanistan between the Islamic Emirate of Afghanistan Which Is Not Recognized by the United States as a State and Is Known as the Taliban and the United States of America', 29 February 2020. <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/02/Agreement-For-Bringing-Peace-to-Afghanistan-02.29.20.pdf>. (accessed May 3, 2022).

Al-Jazeera, and Reuters. 'Taliban Launches Spring Offensive in Afghanistan with Attack on US Base'. News. Al-Jazeera America, 24 April 2015. <http://america.aljazeera.com/articles/2015/4/24/taliban-rocket-attack.html>. (accessed March 17, 2022).

Al-Jazeera. 'Afghan Leader Makes Historic Pakistan Visit'. News, 14 November 2014. <https://www.aljazeera.com/news/2014/11/14/afghan-leader-makes-historic-pakistan-visit>. (accessed March 28, 2022).

Al-Jazeera. 'Afghan Taliban Co-Founder "Released" by Pakistan'. News, 25 October 2018. <https://www.aljazeera.com/news/2018/10/25/afghan-taliban-founder-mullah-baradar-released-by-pakistan>. (accessed April 18, 2022).

Al-Jazeera. 'Full Transcript of Bin Ladin's Speech'. News, 1 November 2004. <https://www.aljazeera.com/news/2004/11/1/full-transcript-of-bin-ladins-speech>. (accessed June 4, 2022).

Al-Jazeera. 'Iraqis Celebrate Impending US Withdrawal'. News, 14 December 2011. <https://www.aljazeera.com/news/2011/12/14/iraqis-celebrate-impending-us-withdrawal>. (accessed March 4, 2022).

Al-Jazeera. 'Taliban Five Arrive in Qatar after Swap Deal | News | Al Jazeera'. News, 1 June 2014. <https://www.aljazeera.com/news/2014/6/1/taliban-five-arrive-in-qatar-after-swap-deal>. (accessed March 29, 2022).

Al-Jazeera. 'Taliban Holds Talks with US Envoy in Qatar'. News, 19 November 2018. <https://www.aljazeera.com/news/2018/11/19/taliban-holds-talks-with-us-envoy-in-qatar>. (accessed June 20, 2022).

Al-Jazeera. 'Taliban Set Terms as US Pushes for Talks'. News, 12 January 2012. <https://www.aljazeera.com/news/2012/1/12/taliban-set-terms-as-us-pushes-for-talks>. (accessed January 23, 2022).

Al-Jazeera. 'US Plans Full Troop Pullout from Afghanistan'. News, 26 February 2014. <https://www.aljazeera.com/news/2014/2/26/us-plans-full-troop-pullout-from-afghanistan>. (accessed March 6, 2022).

Al-Jazeera. 'US Senate: Step up Afghan Withdrawal'. News, 30 November 2012. <https://www.aljazeera.com/news/2012/11/30/us-senate-votes-for-faster-afghan-withdrawal>. (accessed March 6, 2022).

Al-Jazeera. 'بمناسبة مرور عام على اتفاق الدوحة. تراشق الاتهامات بين حكومة كابل وحركة طالبان | أخبار | الجزيرة نت'. News, 28 February 2021. <https://www.aljazeera.net/news/2021/2/28>. (accessed May 6, 2022).

Al-Jazeera. 'دعا لتشكيل حكومة مقبولة من الداخل والخارج.. قيادي سابق في طالبان يقدم توصيات لقيادة المرحلة المقبلة'. News, 2 September 2021. <https://www.aljazeera.net/news/politics/2021/9/2/سيّد-طیب-محمد-آغا>. (accessed April 17, 2022).

BBC News. 'Afghanistan: UN Drops Taliban Names from Sanctions List', 16 July 2011, sec. South Asia. <https://www.bbc.com/news/world-south-asia-14171925>. (accessed April 12, 2022).

BBC News. 'Q&A: Afghan Taliban Open Doha Office', 20 June 2013, sec. Asia. <https://www.bbc.com/news/world-asia-22957827>. (accessed January 27, 2022).

BBC News. 'US Army Sergeant Bowe Bergdahl Admits Desertion', 16 October 2017, sec. US & Canada. <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-41642168>. (accessed February 22, 2022).

BBC News. 'What Happened to Captured US Soldier Bowe Bergdahl?', 16 October 2017, sec. US & Canada. <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-27654454>. (accessed January 20, 2022).

BBC News. 'What Happened to Captured US Soldier.' (accessed January 21, 2022).

Borhan, Osman. 'The Murree Process: Divisive peace talks further complicated by Mullah Omar's death'. Afghanistan Analysts Network - English, 5 August 2015. <https://www.afghanistan-analysts.org/en/reports/war-and-peace/the-murree-process-divisive-peace-talks-further-complicated-by-mullah-omars-death/>. (accessed April 14, 2022).

Clark, Kate. 'The Opening of the Taleban Office in Qatar: A propaganda coup and an angry government'. Magazine Website. Afghanistan Analysts Network-English, 19 June 2013. <https://www.afghanistan-analysts.org/en/reports/war-and-peace/the-opening-of-the-taleban-office-in-qatar-a-propaganda-coup-and-an-angry-government/>. (accessed March 13, 2022).

CNN, Nicole Gaouette. 'US and Taliban Reach Agreement "in Principle" on Afghanistan, Envoy Says'. News. CNN, 10 September 2019. <https://www.cnn.com/2019/09/02/politics/us-afghanistan-agreement-in-principle/index.html>. (accessed June 22, 2022).

Compton, Matt. *Weekly Address: Ending the War in Afghanistan and Rebuilding America*. Weekly Address. Washington, D.C: Office of the Press Secretary, 2013. <https://obamawhitehouse.archives.gov/blog/2013/01/12/weekly-address-ending-war-afghanistan-and-rebuilding-america>. (accessed March 5, 2022).

Department of Defense: APO AE 09360. 'JTF-GTMO Detainee Assessment'. Memorandum. FL 33172. 02330306. Guantanamo Bay, March 2008.

Department of Defense: APO AE 09360. 'JTF-GTMO Detainee Assessment'. Memorandum. FL 33172. 20330223. Guantanamo Bay, February 2008.

Department of Defense: APO AE 09360. 'JTF-GTMO Detainee Assessment'. Memorandum. FL 33172. 20330220. Guantanamo Bay, February 2008.

Department of Defense: APO AE 09360. 'JTF-GTMO Detainee Assessment'. Memorandum. FL 33172. 20330123. Guantanamo Bay, January 2008.

Department of Defense: APO AE 09360. 'JTF-GTMO Detainee Assessment'. Memorandum. FL 33172. 20330121. Guantanamo Bay, 21 January 2008.

Diamond, Jeremy. 'House Charges Obama Broke Law in Bowe Bergdahl Swap'. News. CNN, 10 December 2015. <https://www.cnn.com/2015/12/09/politics/taliban-5-bowe-bergdahl-congress-report/index.html>. (accessed April 19, 2022).

Disavino, Scott. 'U.S. to Be World's Biggest LNG Exporter in 2022'. *Reuters*, 21 December 2021, sec. Energy. <https://www.reuters.com/business/energy/us-be-worlds-biggest-lng-exporter-2022-2021-12-21/>. (accessed May 9, 2022).

Faizi, Aimal. 'Dead or Alive, Mullah Omar Will Not Matter'. News. Al-Jazeera, 1 August 2015. <https://www.aljazeera.com/opinions/2015/8/1/dead-or-alive-mullah-omar-will-not-matter>. (accessed March 27, 2022).

Grenier, Robert. 'Obama Defends His "Good War"'. News. Al-Jazeera, 29 August 2010. <https://www.aljazeera.com/news/2010/8/29/obama-defends-his-good-war>. (accessed March 5, 2022).

Grenier, Robert. 'What Is Obama's Afghanistan Plan?' Opinion. Al-Jazeera, 1 July 2011. <https://www.aljazeera.com/opinions/2011/7/1/what-is-obamas-afghanistan-plan>. (accessed January 23, 2022).

Jarvie, Jenny. 'Bowe Bergdahl to Get No Prison Time for Desertion, Judge Rules'. News. Los Angeles Times, 3 November 2017. <https://www.latimes.com/nation/la-na-bowe-bergdahl-trial-sentencing-20171103-story.html>. (accessed January 24, 2022).

Jeffrey, James Franklin. 'Behind the U.S. Withdrawal From Iraq'. *Wall Street Journal*, 3 November 2014, sec. Opinion. <https://online.wsj.com/articles/james-franklin-jeffrey-behind-the-u-s-withdrawal-from-iraq-1414972705>. (accessed April 7, 2022).

Karimi, Nasser, and Rahim Faiez. 'Iran Hosts High-Level Afghan Peace Talks as Fighting Surges'. News. ABC News, 7 July 2021. <https://abcnews.go.com/International/wireStory/iran-hosts-high-level-afghan-peace-talks-fighting-78706395>. (accessed July 19, 2022).

Martosko, David. '8 US Troops Died in Battle Because Bergdahl Hunt Left Them Unprotected'. News. Mail Online, 3 June 2014. <https://www.dailymail.co.uk/news/article-2647711/Revealed-Hunt-Bowe-Bergdahl-left-troops-unprotected-bloody-battle-left-EIGHT-U-S-soldiers-dead-22-wounded-produced-two-Medal-Honor-recipients.html>. (accessed June 1, 2022).

McCarthy, Tom. 'Obama Weighing "zero Option" for US Military in Afghanistan after 2014'. *The Guardian*, 9 July 2013, sec. US news. <https://www.theguardian.com/world/2013/jul/09/us-military-afghanistan-withdrawal-zero-option>. (accessed December 21, 2022).

Moradian, Davood. 'Afghan Peace Process: Desperation v Strength'. News. Al-Jazeera, 22 February 2016. <https://www.aljazeera.com/opinions/2016/2/22/afghan-peace-process-desperation-versus-strength>. (accessed April 9, 2022).

News Agencies. 'Saudi Arabia Sends Humanitarian Aid to Afghanistan'. News. Al-Jazeera, 17 December 2021. <https://www.aljazeera.com/news/2021/12/17/saudi-arabia-sends-humanitarian-aid-to-afghanistan>. (accessed July 19, 2022).

News Agencies. 'Travel Ban on Freed Taliban Men in Qatar to Stay'. News. Al-Jazeera, 1 June 2015. <https://www.aljazeera.com/news/2015/6/1/travel-ban-on-freed-taliban-men-in-qatar-to-stay>. (accessed March 29, 2022).

OHCHR. 'Guantanamo Bay: "Ugly Chapter of Unrelenting Human Rights Violations" – UN Experts'. United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, 10 January 2022. <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=28017&LangID=E>. (accessed January 22, 2022).

Paul, Ron. 'Kabul Has Fallen, but Don't Blame Biden: Ron Paul'. Opinion. *Orange County Register* (blog), 17 August 2021. <https://www.ocregister.com/2021/08/17/kabul-has-fallen-but-dont-blame-biden-ron-paul>. (accessed December 22, 2022).

Rahman, Bahram. 'Who Are the Taliban Negotiators in Doha?' Homepage. *NAOC* (blog), 4 July 2013. <https://natoassociation.ca/who-are-the-taliban-negotiators-in-doha/>.

- Ramani, Samuel. 'What's Behind Saudi Arabia's Turn Away From the Taliban?' News. The Diplomat, 7 September 2017. <https://thediplomat.com/2017/09/whats-behind-saudi-arabias-turn-away-from-the-taliban/>. (accessed March 27, 2022).
- Rashid, Ahmed. 'Pakistan's Credibility Is on the Line'. News. Al-Jazeera, 6 March 2016. <https://www.aljazeera.com/opinions/2016/3/6/afghan-peace-talks-pakistans-credibility-on-the-line>. (accessed April 9, 2022).
- Reuters. 'Leaving Afghanistan, U.S. General's Ghostly Image Books Place in History'. *Reuters*, 1 September 2021, sec. Asia Pacific. <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/leaving-afghanistan-us-generals-ghostly-image-books-place-history-2021-08-31/>. (accessed July 8, 2022).
- Rosen, Elisabeth. 'Former Bush Speechwriter Defends "Enhanced Interrogation Techniques"'. *Cornell Chronicle*, 28 October 2011. <https://news.cornell.edu/stories/2011/10/former-bush-speechwriter-defends-waterboarding>. (accessed January 24, 2022).
- Rubin, Barnett. 'Afghanistan Peace Hinges on Pakistan'. News. Al-Jazeera, 10 January 2016. <https://www.aljazeera.com/opinions/2016/1/10/afghanistan-and-the-taliban-need-pakistan-for-peace>. (accessed March 30, 2022).
- Sciutto, Jim, and Jeremy Herb. 'Exclusive: The Secret Documents That Help Explain the Qatar Crisis.' News. CNN, 11 July 2017. <https://www.cnn.com/2017/07/10/politics/secret-documents-qatar-crisis-gulf-saudi/index.html>. (accessed April 17, 2022).
- Sullivan, Jacob J., and Ruhullah Khapalwak. 'U.S. Has Held Meetings With Aide to Taliban Leader, Officials Say', 26 May 2011.
- The Diplomat. 'Osama Bin Laden Is Dead'. Online magazine, 2 May 2011. <https://thediplomat.com/2011/05/osama-bin-laden-is-dead/>. (accessed January 20, 2022).
- Thiessen, Marc A. 'Marc Thiessen: Here's What Happens When Taliban Leaders Are Released'. *Washington Post*, 2 June 2014, sec. Opinions. https://www.washingtonpost.com/opinions/marc-thiessen-heres-what-happens-when-taliban-leaders-are-released/2014/06/02/60eab8aa-ea59-11e3-b98c-72cef4a00499_story.html. (accessed January 24, 2022).
- Torbati, Yeganeh. 'U.S. Puts More Pressure on Pakistan to Help with Afghan War'. *Reuters*, 21 August 2017, sec. Emerging Markets. <https://www.reuters.com/article/us-usa-trump-afghanistan-idUSKCN1B109Q>. (accessed May 15, 2022).
- Tran, Mark. 'Bush Announces Withdrawal of 8,000 Troops from Iraq'. *The Guardian*, 9 September 2008, sec. World news. <https://www.theguardian.com/world/2008/sep/09/iraq.usa>. (accessed April 7, 2022).
- Ulrichsen, Kristian Coates. 'Analysis | Saudi Arabia Just Lifted Qatar's 43-Month Blockade. How Did This Rift End?' *Washington Post*, 8 January 2021. (accessed November 22, 2022)
- Wilson, Scott. 'President Obama Took Credit in 2012 for Withdrawing All Troops from Iraq. Today He Said Something Different.' *Washington Post*, 19 June 2014. <https://www.washingtonpost.com/news/the-fix/wp/2014/06/19/president-obama-took-credit-in-2012-for-withdrawing-all-troops-from-iraq-today-he-said-something-different/>. (accessed April 7, 2022).
- Yusuf, Moed. 'Pakistan Taliban Dilemma'. News. Al-Jazeera, 23 July 2015. <https://www.aljazeera.com/opinions/2015/7/23/pakistans-taliban-dilemma>. (accessed March 22, 2022).

Sekundárni zdroje

- Akbarzadeh, Shahram, and Niamatullah Ibrahim. 'The Taliban: A New Proxy for Iran in Afghanistan?' *Third World Quarterly* 41, no. 5 (3 May 2020): 764–82.
- Asghar, Mariam Javed. 'From Stalemate towards Settlement: Afghan Peace Process'. *IUB Journal of Social Sciences* 18, no. 1 (2020): 24–31.
- Barzegar, Kayhan. 'Iran's Foreign Policy in Post-Taliban Afghanistan'. *The Washington Quarterly* 37, no. 2 (3 April 2014): 119–37.
- Bergen, Peter, and Jennifer Rowland. 'Drone Wars'. *The Washington Quarterly* 36, no. 3 (August 2013): 7–26.
- Bowers, Charles B. 'Hawala, Money Laundering, and Terrorism Finance: Mirco-Lending as an End to Illicit Remittance' 37, no. 3 (2009): 379–419.
- Britannica, T. Editors of Encyclopaedia. "Gulf Cooperation Council." *Encyclopedia Britannica*, January 13, 2021. <https://www.britannica.com/topic/Gulf-Cooperation-Council>. (accessed February 8, 2022).
- Britannica, T. Editors of Encyclopaedia. "Islamic Revolutionary Guard Corps." *Encyclopedia Britannica*, January 13, 2021. <https://www.britannica.com/topic/Islamic-Revolutionary-Guard-Corps>. (accessed January 25, 2022).
- Colombo, Silvia. 'The GCC Countries and the Arab Spring.: Between Outreach, Patronage and Repression'. IAI Working Papers 1209. Istituto Affari Internazionali (IAI), 2012: 2-15.
- Hoffman, Bruce. 'Rethinking Terrorism and Counterterrorism Since 9/11'. *Studies in Conflict & Terrorism* 25, no. 5 (September 2002): 303–16.
- Jaffrelot, Christophe, and Laurence Louër, eds. *Pan-Islamic Connections: Transnational Networks between South Asia and the Gulf*. Comparative Politics and International Studies Series. Oxford ; New York: Oxford University Press, 2017.
- Khan, Raja Muhammad. 'China's Economic and Strategic Interests in Afghanistan'. *FWU Journal of Social Sciences* 1, no. 1 (2015): 1–11.
- Maley, William. *The Afghanistan Wars*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire ; New York: Palgrave, 2002.
- Nye, Joseph S. "Soft Power." *Foreign Policy*, no. 80 (1990): 153–71.
- Osman, Borhan. 'Toward Fragmentation? Mapping the Post-Omar Taleban'. *Afghanistan Analysts Network*, 24 November 2015, 1–12.
- Peters, Gretchen. 'Haqqani Network Financing: The Evolution of an Industry'. New York: U.S. Military Academy, Combating Terrorism Center, West Point, July 2012.
- Rashid, Ahmed. *Descent into Chaos: How the War against Islamic Extremism Is Being Lost in Pakistan, Afghanistan and Central Asia*. London: Allen Lane, 2008.
- Rashid, Ahmed. *Taliban: The Story of the Afghan Warlords ; Including a New Foreword Following the Terrorist Attacks of 11 September 2001*. London: Pan, 2001.
- Roberts, David B. 'Reflecting on Qatar's "Islamist" Soft Power'. The Brookings Institution, 2019.
- Rutting, Thomas. 'Have the Taliban Changed?' *Combating Terrorism Center at West Point* 14, no. 3 (2021): 1-39.
- Sheikh, Mona K., and Maja T. J. Greenwood. *Taliban Talks: Past, Present and Prospects for the US, Afghanistan and Pakistan*. Copenhagen: Danish Institute for International Studies, DIIS, 2013.

Sudetic, Brett, and Giorgio Cafiero. 'Iranian-Qatari Relations After Al-Ula'. News. Carnegie Endowment for International Peace, 1 January 2021. <https://carnegieendowment.org/sada/83771>. (accessed December 21, 2022)

Ulrichsen, Kristian Coates. 'Qatar and the Arab Spring'. *Carnegie Endowment for International Peace*, 2014, 3–27.

Unger, David. 'The Foreign Policy Legacy of Barack Obama'. *The International Spectator* 51, no. 4 (October 2016): 1–16.

Zahlan, Rosemarie Said. *The Creation of Qatar*. 1st ed. London: Croom Helm, 1979.